

Möjligheter för vuxna att få yrkesutbildning i de nordiska länderna – en översikt

2007-11-06
För nätverket för formell Vuxenutbildning

Nils Friberg
Svensk koordinator, NVL

Abstract

Access to vocational training for adult students in the Nordic countries.

The report describes the systems for vocational training in the different Nordic countries as to providers, financing and legislation. It also contains some statistical data and a glossary which gives translations into English of the relevant expressions on the policy level from the different Nordic languages.

The report has been produced by the NVL Network for Formal Adult Education as an assignment from the steering group for adult learning of the Nordic Council of Ministers.

For more information please contact Nils Friberg, Swedish coordinator of NVL, nils.friberg@kristianstad.se or Antra Carlsen, main coordinator of NVL, antra.carlsen@cfl.se.

Also see www.nordvux.net or www.norden.org

Key words: adult education, vocational training, legislation, financing, education providers, formal education, liberal adult education, learning at the workplace guidance and counselling, recognition of prior learning.

Möjligheter för vuxna att få yrkesutbildning i de nordiska länderna - en översikt

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Kap 1. Inledning.....	4
1. 1 Uppdraget	4
1. 2 Syfte	4
1. 3 Bakgrund	4
1. 4 Studiens uppläggning och avgränsningar	5
1. 5 Källor	5
Kap 2 Landbeskrivningar.....	6
2.1 Danmark	6
2.2 Finland	11
2.3 Island	16
2.4 Norge	18
2.5 Sverige	23
Kap. 3 Sammanfattning och analys.....	29
3.1 Institutioner och statistik	29
3.2 Finansiering	28
3.3 Lagstiftning	34
Slutsatser.....	36
Avslutning.....	39
Bilaga: Cases – beskrivningar av vägledningsprocessen	
1. Danmark	41
2. Finland	45
3. Island	48
4. Norge	54
5. Sverige	57

Kap 1. Inledning

1. 1. Uppdraget

Denna rapport är framtagen av nätverket för formell vuxenutbildning inom NVL på uppdrag av Synningsgruppen för vuxnas lärande, SVL. Nätverket har tillsammans med en grupp vägledare bildat en arbetsgrupp. Arbetet har mestadels bedrivits på distans men också vid två möten i Norge och resp. Finland. Arbetsgruppen har bestått av:

Marianne Karlshøj, VUC, Danmark
Lars Nordborg Olsen, Brøndby Sprogcenter, Danmark
Lasse Tallqvist, Karis utbildningscenter, Finland
Björg Árnadóttir, Reykjavik stad, Island
Jan Tambs-Lycke, IKVO, Norge
Anne Grethe Skjærseth, IKVO, Norge
Siv Liland, Opplæringscenteret, Nordland fylkeskommune, Norge
Ronny Spångberg, Rvux, Sverige
Lisbet Gustavsson, Särvuxpedagogerna, Sverige

Till arbetsgruppen har knutits flera andra personer, främst vägledare. Lena Åslund Lööf och Gunilla Hjalmarsson, studie och yrkesvägledare i Sverige, har varit sammanhållande beträffande rapportens olika delar och också gjort sammanställning och analys av materialet.

För samordning av arbetet har Nils Friberg, NVL, svarat.

1. 2. Syfte

Syftet har främst varit att beskriva vilka möjligheter en vuxen person har att få tillgång till yrkesutbildning i de olika nordiska länderna särskilt med avseende på

- Lagstiftning
- Institutioner/anordnare
- Finansiering

Statistikuppgifterna har utnyttjats för ett belysa hur frekvent vuxna väljer en viss utbildningsform i de olika länderna.

Rapporten kan också ses som ett diskussionsmaterial som kan användas i syfte att förbättra möjligheterna för vuxna att få yrkesutbildning.

1. 3. Bakgrund

Att kunna erbjuda vuxenstuderande yrkesutbildning har i samtliga nordiska länder hög prioritet eftersom en yrkesutbildning kan förkorta vägen till arbete eller fortsatta studier på högre nivå. Yrkesutbildning har starka metodiska kopplingar till funktioner såsom vägledning och validering.

Studien bör också ses i ljuset av vissa andra fokusområden för vuxnas lärande aktuella i de nordiska länderna:

- Individualisering
- Betoning av grundläggande färdigheter
- Hög kvalitet i utbildningen

1.4. Studiens uppläggning och avgränsningar

Översikten är inriktad på gymnasial nivå (*upper-secondary vocational training*) och påbyggnadsnivå/yrkeshögskola (*post upper-secondary vocational training*). Studien omfattar inte universitets- och högskolenivåerna.

För att illustrera komplexiteten i utbildningsförloppet – från mötet med institutionen/vägledaren fram till målet, t ex arbete eller fortsatt utbildning – har vi beskrivit några typiska fall (cases).

Arbetsgruppen har i slutet av denna rapport gjort en analys utifrån de fakta som tagits fram – en analys som kanske inte ligger inom uppdragets ram. Dock har det för arbetsgruppen varit naturligt att inte stanna vid endast beskrivningar utan även göra en jämförande sammanställning.

Det ska påpekas att de slutsatser som redovisas är vad arbetsgruppen utifrån sin kompetens och erfarenhet tycker har varit viktigt att visa på. Det finns förvisso många ytterligare aspekter som kunde ha belysts.

Matriser har använts för att underlätta läsningen av rapporten. Beträffande språk har vi valt att skriva på danska, norska och svenska.

De isländska uppgiftslämnarna har önskat skriva på engelska. Dessutom har vi för tydlighetens skull använt oss av begreppen *upper-secondary vocational training* motsvarande gymnasial nivå i Sverige och vidaregående nivå i Norge. För nivån KY-utbildning (Sverige) och yrkeshögskola (Finland) har vi använt *post upper-secondary vocational training*.

1.5. Källor

Arbetsgruppen har använt sig av de officiella, nationella källor som funnits tillgängliga för att hämta statistikuppgifter. Uppgifterna är dock så olika från land till land att det är svårt att jämföra mellan länderna. För vissa områden har ingen statistik funnits att tillgå. Databasen Eurodyce har också utnyttjats, men det saknas en hel del relevanta fakta i de landsbeskrivningar som finns i denna.

För att kvalitetssäkra uppgifternas riktighet har personerna i arbetsgruppen haft kontakter med nationella myndigheter eller andra relevanta organisationer.

Tiden har inte medgett en fullständig käll- och litteraturförteckning utan källhänvisningar och litteraturangivelser är insprängda i texterna från de olika länderna.

Kap 2 Landbeskrivningar

2.1. Danmark

Upper-secondary level - Erhvervsrettet uddannelse

AMU

Lagstiftning

Arbejdsmarkedsuddannelserne indtager en central placering i Danmarks uddannelsespolitiske målsætning om livslang læring. De bidrager til at skabe et fleksibelt arbejdsmarked ved at give den enkelte mulighed for løbende at tilegne sig kvalifikationer og kompetencer, som efterspørges på arbejdsmarkedet.

Der er principielt frit optag på AMU og der er mulighed for, at medarbejderteams med forskellig uddannelsesbaggrund kan deltage sammen i uddannelse, f.eks. når der indføres ny teknologi eller en ny organisering af arbejdet. Hovedmålgruppen er dog ufaglærte og faglærte. Det er til denne målgruppe, at uddannelserne udvikles. Alle arbejdsmarkedsuddannelserne er kompetencegivende. Nogle giver merit ("credit transfer") til erhvervsuddannelserne og alle er anerkendte af arbejdsmarkedets parter.

Uddannelserne foregår som regel som heltidsundervisning. De kan også foregå som deltidsundervisning evt. om aftenen, i weekenden og som fjernundervisning. Flere uddannelser afholdes som "åbent værksted", hvor der undervises i flere moduler samtidigt på små hold.

Uddannelserne er reguleret i Lov om arbejdsmarkedsuddannelser m.v.", med udfyldende bekendtgørelser.

Institutioner

AMU-uddannelser udbydes af AMU-centre, tekniske skoler, handelsskoler, social- og sundhedsskoler og andre offentlige og private uddannelsessteder.

Uddannelsesinstitutionerne fastsætter selv antallet uddannelsespladser på arbejdsmarkedsuddannelserne, dog inden for de aktivitetsrammer der udmeldes af Undervisningsministeriet.

Statistik

I 2006 var der 617.093 kursister på AMU-kurser. De deltog i aktivitet svarende til 10.191,2 årselever, hvor en årselev svarer til 40 elevuger og en elevuge svarer til kursusaktivitet i 7,4 timer pr. dag i fem dage. For både år 2006, 2005 og 2004 gælder det, at der er flest kursister i 1. og 4. kvartal (hhv. gns. 28% og gns. 33%), herefter 2. kvartal (gns. 25%) og færrest kursister i 3. kvartal (gns. 15%). Antallet af kursister er steget med 3,6% fra 2004 til 2006. (Kilde: AMU-statistikken, http://www.uddannelsesstatistik.dk/pls/www_ndb/ndb?z_action=tabel&z_rapportid=20501426)

Finansiering

Skolerne er selvejende institutioner finansieret med tilskud fra staten, hvilket også gælder uddannelserne. Deltagerne betaler normalt et mindre beløb pr. uge for at deltage i AMU-uddannelse, hvor nogle deltagere har mulighed for VEU-godtgørelse.

Erhvervsuddannelse herunder for voksne, GVULagstiftning

Et samordnet system af erhvervsuddannelser sigter på den private og den offentlige sektors forskellige beskæftigelsesområder. Erhvervsuddannelserne tilrettelægges i almindelighed som vekseluddannelser, således at der senest efter gennemførelse af grundforløbet skiftes mellem skoleundervisning og praktikuddannelse, som gennemføres i en virksomhed med uddannelsesaftale med en arbejdsgiver. De fleste erhvervsuddannelser varer 3-4 år, men der er både kortere og længere forløb.

Uddannelsen afsluttes med afsluttende prøve (svendeprøve/fagprøve).

Voksne til typisk kunne få afkortet et erhvervsuddannelsesforløb på grundlag af realkompetencevurdering, fordi de besidder relevante praktiske og teoretiske erfaringer, som kan godskrives i uddannelsen.

Voksne, der er fyldt 25 år og har mindst 2 års relevant erhvervserfaring kan søge optagelse på en Grunduddannelse for voksne (GVU), som fører til kompetencer, der er identiske med erhvervsuddannelse. Med GVU får voksne kortuddannede mulighed for at gennemføre en uddannelse på faglært niveau uden at indgå en uddannelsesaftale med en arbejdsgiver. Gennem GVU vil den enkelte deltager nå samme mål og samme faglige niveau som gælder for den tilsvarende ungdomsuddannelse. Deltageren gennemfører samme (identiske) afsluttende prøve (svendeprøve / fagprøve) som elever, der gennemfører den tilsvarende ungdomsuddannelse. GVU er således ikke en ny uddannelse, men en ramme, hvori tidligere uddannelse og erhvervserfaring suppleret med bl.a. erhvervsuddannelseselementer og AMU-uddannelser kan stykkes sammen til en formel faglig kompetence.

Uddannelserne er reguleret i love og bekendtgørelser om erhvervsuddannelser og for GVU's vedkommende i lov om videreuddannelsessystemet for voksne.

Institutioner

Uddannelserne udbydes af institutioner for erhvervsuddannelse.

Statistik

I 2002 deltog i alt 1.957 årselever i voksenerhvervsuddannelse. En årselev svarer her til 925 undervisningstimer pr. år. Efter at voksenerhvervsuddannelse er integreret i lov om erhvervsuddannelse inkl. mulighed for realkompetencevurdering og afkortning, er der ikke separat statistik.

Finansiering

Skolerne er selvejende institutioner finansieret med tilskud fra staten.

Eud, grundfag og valgfag, enkeltfag

Lagstiftning

Grundfag i erhvervsuddannelserne (eud) er almene fag, som giver faglig bredde, studiekompetence og forståelse af samfundet. Valgfag oprettes efter elevinteresser, fagretning, eller videreuddannelsesmuligheder. Erhvervsskolerne kan udbyde begge slags fag som enkeltfag.

Udbuddet reguleres af lovene gældende for erhvervsuddannelserne

Institutioner

Fagene udbydes af erhvervsuddannelserne

Statistik

Det har ikke været muligt at finde tal for, hvor mange voksne der deltog i enkeltfag som led i en Grunduddannelse for Voksne (GVU – del af et parallelt kompetencegivende uddannelsessystem for voksne). 2.050 årselever deltog i enkeltfag fra erhvervsuddannelser i 2005; dette tal må også omfatte voksne, der deltog med en GVU-uddannelsesplan.

Finansiering

Der er deltagerbetaling for fagene. Man skal ikke betale for enkeltfag, hvis de indgår som led i en Grunduddannelse for Voksne (GVU), eller hvis deltageren indgår i individuel kompetencevurdering.

Skolerne er selvejende institutioner finansieret med tilskud fra staten.

Upper secondary level - Gymnasiale uddannelser

Højere forberedelseseksamen, hf, hf-enkeltfag

Lagstiftning

Hf-enkeltfag er studieforberedende enkeltfagsundervisning for voksne og omfatter de fag og de niveauer, som kan indgå i en samlet hf (højere forberedelseseksamen). Hf-enkeltfag giver gennem undervisning i enkelte fag eller særligt tilrettelagte undervisningsforløb voksne grundlag for videregående uddannelse og mulighed for at supplere tidligere uddannelse eller for at forbedre deres erhvervs muligheder.

Undervisningen er reguleret i lov om uddannelsen til højere forberedelseseksamen og hf-enkeltfagsbekendtgørelsen.

Det skal bemærkes, at hf - højere forberedelseseksamen – også kan tages som et 2-årigt forløb fortrinsvis på gymnasier/hf-kurser og VUC.

Institutioner

Undervisningen foregår på voksenuddannelsescentre (VUC), hf-kurser, gymnasier og studenterkurser, samt på enkelte lærer- og pædagogseminarier. Der findes både dag- og aftenkurser.

Statistik

På VUC var der 36.826 cpr-kursister tilmeldt hf-enkeltfag i kursusåret 2001-2002, svarende til 84.800 holdkursister eller 12.923 årskursister. Kilde: Amtsrådsforeningens ”VUC–statistik 2001-2002”.

Finansiering

Skolerne modtager tilskud fra staten til undervisningen i hf-enkeltfag. Den enkelte institution opkræver deltagerbetaling for deltagelse i undervisning og prøver ved studieforberedende enkeltfagsundervisning for voksne. Institutionens bestyrelse fastsætter betalingens størrelse for det enkelte fag inden for intervallet 300 - 900 kr.

Gymnasial supplering, GS

Lagstiftning

Gymnasial supplerings (GS) er et tilbud til personer, som har en gymnasial eksamen, men mangler et eller flere fag på et bestemt niveau for at opfylde adgangskravene til en videregående uddannelse. Der findes 4 former for gymnasial suppleringskursus: Gymnasiale suppleringskurser (GSK) og 3 fagpakker: hhx, hf+ og gymnasial indslusningsforløb for flygtninge og indvandrere.

Undervisningen er reguleret i love og bekendtgørelser for de fire suppleringsforløb.

Institutioner

Undervisningen kan foregå på gymnasier, studenterkurser, hf-centre, VUC'er og handelsskoler

Statistik

I 1999 var der 2993 cpr-kursister i gymnasial suppleringskursus svarende til 3746 holdkursister.

Finansiering

Skolerne modtager tilskud fra staten til undervisningen, der normalt er gratis for deltagerne.

Visse arbejdsmarkedsuddannelser, videregående voksenuddannelser (VVU) og korte videregående uddannelser (KVU)

Lagstiftning

Voksne har mulighed for at deltage i en række uddannelser på post-secondary niveau, herunder efter- og videreuddannelse:

- Visse arbejdsmarkedsuddannelser (AMU), jf. ovenfor
- Korte videregående uddannelser. Undervisningsministeren tilrettelægger korte videregående uddannelser (erhvervsakademiuddannelser), der bygger på erhvervsuddannelserne, landbrugsuddannelserne og de gymnasiale uddannelser. Uddannelserne skal i almindelighed vare 2 år tilrettelagt på heltid. Uddannelserne skal have til formål at kvalificere den uddannede til at løse praktiske, erhvervsnære opgaver på et analytisk grundlag. De enkelte uddannelser skal tilrettelægges med henblik på at kunne opfylde generelle behov for erhvervsmæssige kvalifikationer. Da uddannelserne er tilrettelagt på heltid, beskrives de ikke nærmere her. Man skal dog være opmærksom på, at institutionerne kan udbyde enkeltfag fra uddannelserne under lov om åben uddannelse (erhvervsrettet voksenuddannelse).
- Videregående voksenuddannelse (VVU) udbydes under lov om åben uddannelse, hvilket indebærer, at de skal udbydes på deltid, således at de kan følges af voksne i beskæftigelse. De har til formål at være videre- og efteruddannelse eller overbygningsuddannelse for voksne. Der skal være på niveau med de korte videregående uddannelser (erhvervsakademiuddannelser jf. ovenfor). En VVU består af 6 moduler: 4 fagmoduler, 1 specialeforløb og 1 afgangprojekt. Man kan benytte titlen AU (akademiuddannet). For at blive optaget på en VVU skal man have gennemført en relevant erhvervsuddannelse, en relevant GVU (Grundlæggende voksenuddannelse), en gymnasial uddannelse eller en anden relevant uddannelse på mindst samme niveau, eller have realkompetencer, der efter en individuel kompetencevurdering anerkendes som svarende til adgangsgivende uddannelse. Desuden skal man have mindst 2 års

relevant erhvervs erfaring. Man kan også få en uddannelse som merkonom, teknonom eller humanom ved at tage 4 fagmoduler. Uddannelsen er reguleret i lov om erhvervsrettet grunduddannelse og videregående uddannelse (videreuddannelsessystemet) for voksne og tilhørende bekendtgørelser. Uddannelsen udbydes under lov om åben uddannelse.

Eks. på VVU:

Akademiastronom
Akademiuddannelsen i finansiell rådgivning
Akademiuddannelsen i HR
Akademiuddannelsen i informationsteknologi
Akademiuddannelsen i innovation, produkt og produktion
Akademiuddannelsen i international handel og markedsføring
Akademiuddannelsen i international transport og logistik
Akademiuddannelsen i kommunikation og formidling
Akademiuddannelsen i laboratorie- og bioteknologi
Akademiuddannelsen i ledelse
Akademiuddannelsen i ungdomspædagogik (VVU)
Akademiuddannelsen i økonomi- og ressourcestyring
Akademiuddannelsen til statonom
Biblioteksassistent
Fleksibel videregående voksenuddannelse, VVU
Friluftvejleder

Institutioner

Uddannelserne udbydes af en række offentligt godkendte udbydere, primært skoler godkendt til at udbyde erhvervsuddannelser.

Statistik

Det har ikke været muligt at finde separate tal for den aktivitet på VVU-niveau. I 2005 deltog 18.508 årselever på KVU (korte videregående uddannelser).

Finansiering

Uddannelserne finansieres via tilskud fra staten efter lov om åben uddannelse (erhvervsrettet voksenuddannelse).

2.2 Finland

Målet för vuxenutbildningen är att stödja medborgarnas livslånga lärande och att utveckla enhetligheten och jämlikheten i samhället. Dessutom har den som mål att säkerställa tillgången till arbetskraft och kompetensutveckling, att stödja höjandet av sysselsättningen och fylla det kunskapsunderskott som orsakas av pensioneringarna. Vuxenutbildning ges i mera än 1 000 läroanstalter i Finland. Endast en del av dem ger enbart vuxenutbildning. En stor del av vuxenutbildningen ges utanför läroanstalterna, på arbetsplatserna eller på annat sätt organiserad av arbetsgivarna. All utbildning är inte direkt kopplad till arbete och yrkeskompetens. Det finns ett stort utbud bl.a. inom det fria bildningsarbetet av samhälleliga studier och studier som ger medborgarfärdigheter. Vuxenstudierna kan också bedrivas av rent intresse. Vuxenutbildning ordnas bl.a. vid:

- universitet
- yrkeshögskolor
- yrkesläroanstalter
- yrkesutbildningscentra för vuxna
- riksomfattande särskilda läroanstalter och särskilda yrkesläroanstalter
- medborgar- och arbetarinstitut
- folkhögskolor
- sommaruniversitet
- vuxengymnasier
- studiecentraler
- idrottsutbildningscentra och musikläroanstalter.

Upper-secondary and post upper-secondary level

Grundläggande utbildning och gymnasieutbildning för vuxna

Vuxna kan avlägga den grundläggande utbildningens eller gymnasiets lärokurs och delta i studentskrivningarna vid vuxengymnasier och vid gymnasiernas vuxenlinjer. Undervisningen ordnas främst på kvällar och i kursform. Många studerar som s.k. ämnesstuderande enskilda ämnen, främst språk. För vuxenundervisningen finns egna läroplansgrunder där de studerandes vuxna ålder beaktats i fråga om antal obligatoriska kurser, kursens och lektionens längd. I vuxengymnasierna finns också undervisning för utländska studerande.

Vuxengymnasier verkar på omkring 40 orter, främst i städerna. De är kommunala läroanstalter med undantag av två. I c:a 30 folkhögskolor verkar en grundläggande linje och i sex en gymnasielinje. Även dessa följer läroplanen för vuxengymnasium, men eftersom folkhögskolorna har internatkaraktär är studierna dagstudier. Majoriteten av de studerande är unga.

Fristående examina; Fristående examina för vuxna

Systemet med fristående examina erbjuder särskilt för den vuxna befolkningen ett smidigt sätt att förnya och upprätthålla sitt yrkeskunnande. I fristående examina visar man sin yrkeskunskap genom yrkesprov oberoende av om man förvärvat den via arbetserfarenhet, studier eller annan verksamhet. Det viktigaste är yrkeskompetensen. Man kan avlägga yrkesinriktade grundexamina, yrkesexamina och specialyrkesexamina som fristående examina. Det finns förutom 52 yrkesinriktade grundexamina närmare 300 yrkes- och specialyrkesexamina. År 2004 deltog över 51 000 personer i fristående

examina. Arbets- och näringslivet deltog i hög grad i planeringen, genomförandet och bedömningen av yrkesproven.

De fristående examina består av tre nivåer

- De som har avlagt yrkesinriktad grundexamen har möjlighet att utföra arbetsuppgifter inom branschen
- De som har avlagt yrkesexamen har den yrkeskompetens som krävs av en yrkesarbetare i branschen
- De som har avlagt specialyrkesexamen behärskar de mest krävande arbetsuppgifterna i branschen

En fristående examen kräver att man behärskar kraven på yrkeskompetens inom branschen. De bestäms av arbetshelheter i arbetslivet tillsammans med näringslivet. Den yrkeskunskap som krävs för fristående examen fastställs i de grunder för fristående examina som publiceras av Utbildningsstyrelsen.

Utbildningsstyrelsen tillsätter för varje fristående examen en examenskommission. Där finns arbetsgivare inom branschen, arbetare, lärare och vid behov självständiga yrkesutövare representerade. Examenskommissionerna avtalar med utbildningsanordnarna och andra organisationer om att ordna fristående examina. Examenskommissionerna svarar för anordnandet och övervakningen av fristående examina och utvecklar systemet.

Utbildning som förbereder för fristående examina erbjuds framför allt av de organisationer som specialiserat sig på vuxenutbildning. Examenskommissionerna ingår avtal om att ordna fristående examina huvudsakligen med dessa.

Fristående examina är inte beroende av hur yrkeskunskaperna har förvärvats. Man kan delta i fristående examen utan förberedande utbildning. Ifall examinanden behöver mera yrkeskunskaper för att avlägga fristående examen kan han eller hon förvärva dem genom bl.a. självständig utbildning, arbetskraftspolitisk utbildning, läroavtalsutbildning och personalutbildning.

Man får ett examensbetyg när man har slutfört alla delar av examen med godkänt vitsord. Examensbetyget ges av examenskommissionen. Examenskommissionen ger också intyg över avlagd del av examen.

Läroavtalsutbildning

Med läroavtalsutbildning avses studier som ordnas på en arbetsplats i samband med praktiska arbetsuppgifter och som kompletteras med teoretiska studier. Inom läroavtalsutbildningen kan ungdomar och vuxna avlägga yrkesinriktade grundexamina samt yrkes- och specialyrkesexamina. Dessutom kan man genom läroavtal fullgöra tilläggsutbildning som inte har en examen som mål. Också företagare kan utbilda sig genom läroavtal i sitt eget företag.

Läroavtalsutbildningen baserar sig på ett tidsbundet arbetsavtal mellan en arbetsgivare och en läroavtalsstuderande som är minst 15 år. Till läroavtalet fogas ett individuellt studieprogram, som uppgörs på basis av de läroplansgrunder eller grunder för fristående examina som Utbildningsstyrelsen fastställt.

Läroavtalsutbildningen förutsätter att arbetsplatsen har tillräcklig produktions- och serviceverksamhet och nödvändiga arbetsredskap för att den utbildning och de fristående examina som anges i läroplansgrunderna skall kunna ordnas och kompetent yrkeskunnig personal som kan utses till ansvariga utbildare för den studerande.

Cirka 70-80 procent av läroavtalsutbildningen sker på utbildningsarbetsplatserna, där den studerandes arbetsplatshandledare svarar för utbildningen. Den utbildning som ges på arbetsplatserna kompletteras med teoretisk utbildning. För den svarar i huvudsak yrkesläroanstalterna och vuxenutbildningscentren.

Arbetsgivaren betalar lön enligt kollektivavtalet till läroavtalsstuderanden under den tid utbildningen sker på arbetsplatsen. Under den teoretiska utbildningen får de studerande studiesociala förmåner, såsom dagtraktamente samt ersättningar för resekostnader och inkvartering. Till arbetsgivaren betalas utbildningsersättning för de kostnader som förorsakas av utbildningen på arbetsplatsen.

Det fria bildningsarbetet

Det fria bildningsarbetet består av ett nätverk av läroanstalter som är resultatet av en lång historisk utveckling samt av den undervisning de ger. Utbildningens mål och innehåll bestäms inte utifrån utan huvudsakligen av de samfund som står bakom läroanstalterna och organisationerna. Traditionellt har läroanstalterna för fritt bildningsarbete ansetts utgöras av folkhögskolor, medborgarinstitut och studiecentraler, men idrottsutbildningscentren (idrottsinstitut) och sommaruniversitetet kan också anses höra till samma utbildningsform. Ett väsentligt drag i läroanstalterna för fritt bildningsarbete är frivilligheten att delta.

Studieutbudet i läroanstalterna för fritt bildningsarbete är mångsidigt och utbildningen genomförs på många olika sätt. Studierna varierar från kvällsstudier på egen ort till heldagskurser. En del av studierna består av intensivkurser under på varandra följande kvällar eller under veckoslut. Dessutom erbjuder folkhögskolorna studier som räcker flera månader.

Vuxna kan utveckla sig i läroanstalter för fritt bildningsarbete utan att sikta på en examen eller mål som är förbundna med yrket. Det finns rikligt med allmänbildande, hobbyinriktade och samhällliga studier. Ämnesområden för fritidsstudier är bl.a. språk, informationsteknik, konst- och färdighetsämnen samt idrott.

Lagstiftning and Finansiering

Vuxenutbildningens förvaltning, styrning och finansiering

Riksdagen stiftar lagar om vuxenutbildningen och bestämmer om vuxenutbildningens anslag i statsbudgeten. Statsrådet utfärdar förordningar som preciserar lagarna och bestämmer om principerna i utbildningens utveckling. Undervisningsministeriet bereder lagstiftningen på sitt område samt statsrådets beslut och styr förvaltningsområdets verksamhet.

Undervisningsministeriet bär helhetsansvar för utbildningspolitiken och för den frivilliga vuxenutbildning som baserar sig på den studerandes behov och egna initiativ. Ministeriet svarar i synnerhet för följande uppgifter:

- ett täckande nätverk av anordnare av vuxenutbildning och stabila verksamhetsförutsättningar,
- ett tillräckligt utbud av utbildning som är öppen för alla och som är anpassad till den vuxna befolkningen

- en fungerande examensstruktur och kvalitetsgaranti samt
- undervisningspersonalens behörighet och kompetens

Syftet med den arbetskraftspolitiska vuxenutbildningen är att främja en fungerande arbetsmarknad och att minska arbetslösheten. Arbetsministeriet svarar för den arbetskraftspolitiska utbildningen.

Personalutbildningen har företagsekonomiska syften och företagen och offentliga samfund står i huvudsak själva för genomförandet av utbildningen.

Vuxenutbildningsorganisationen ägs av staten, kommunerna, sam- kommunerna samt privata samfund, stiftelser och företag.

Statsrådet eller undervisningsministeriet beviljar lov för grundandet av nya läroanstalter och godkänner statsfinansieringen på basis av utbildningsbehovet när det gäller läroanstalter som står under offentlig tillsyn. Länsstyrelserna fungerar som regionalförvaltningsmyndigheter.

Vuxenutbildningens omfattning regleras med hjälp av finansiering

Undervisningsministeriet fattar de statsandelsbeslut som gäller den utbildning som omfattas av statsandelssystemet och förhandlar om antalet prestationer med utbildningsanordnare när det gäller finansiering som baserar sig på resultatavtal. Ministeriet delar också ut statsandelar. Läroanstalternas övriga finansiering består av kommunernas finansieringsandelar, anordnarens egen finansiering samt studie- och kursavgifter.

Frivillig vuxenutbildning finansieras i huvudsak genom statsandelssystemet. Den arbetskraftspolitiska vuxenutbildningen finansieras som projektverksamhet och arbetsförvaltningens regionala organisationer (TE-centraler) köper utbildning direkt av utbildningsanordnaren. En beaktansvärd del av arbetsförvaltningens utbildning som finansieras på detta sätt är utbildning som förbereder för fristående examen. Personalutbildningen står utanför den offentliga finansieringen och lagstiftningen. Normalt står arbetsgivaren och organisationer och utbildningsföretag som ordnar utbildning för kostnaderna.

Kommunerna betydande finansiärer - staten deltar med statsandelar

Av utgifterna under undervisningsministeriets huvudtitel riktas ca 12-13 %, sammanlagt närmare 790 miljoner euro till vuxenutbildningen. Av anslagen används cirka hälften, dvs. 350 miljoner euro, till yrkesinriktad vuxenutbildning och 155 miljoner euro till fritt bildningsarbete.

Ca 74 miljoner euro riktas till yrkeshögskolornas vuxenutbildning, medan ca 165 miljoner euro går till universitetens vuxenutbildning. Huvudandelen (uppskattningsvis 146 miljoner euro) går till kostnader i samband med examensutbildning för vuxna vid universiteten.

Kommunerna är enligt lag skyldiga att delta i finansieringen av utbildningen i gymnasier, grundläggande yrkesutbildning och yrkeshögskolor. Dessutom är kommunerna betydande finansiärer inom det fria bildningsarbetet.

Inom gymnasieutbildningen för vuxna räknas statsandelen på basis av ungdomsutbildningens pris. För unga är statsandelen 57 % av priset per enhet. Då utbildningen ordnas för vuxna räknas priset per enhet ut genom att multiplicera de ungas statsandel med 0,6.

Statsandelen för den yrkesinriktade grundutbildningen är 57 % av de kalkylerade utgifterna. Läroavtalsutbildningens finansiering baserar sig på priset per enhet som är 80 % av kostnaderna för utbildning vid en läroanstalt.

Den yrkesinriktade tilläggsutbildningen (yrkes- och specialyrkesexamina) åtnjuter inte lagstadgad kommunandel. Statsandelen är 90 % och man kan uppbära rimliga studieavgifter i utbildningen. Statsandelen för den yrkesinriktade tilläggsutbildning som ordnas som personalutbildning är 50 %. Prisen per enhet baserar sig på den grundläggande utbildningens genomsnittliga pris per enhet. Prisen per enhet för den utbildning som ordnas som läroavtal och den yrkesinriktade tilläggsutbildning som inte leder till examen anges särskilt årligen i statsbudgeten.

Finansieringen för särskilda yrkesläroanstalter ges i form av statsandelar på basis av de undervisningstimmar som berättigar till finansiering. Grundfinansieringen för yrkeshögskolorna bestäms enligt 57 % av statsandelen. Dessutom får yrkeshögskolorna särskilt statsunderstöd för den öppna yrkeshögskolans verksamhet. Understödet får täcka högst 80 % av verksamhetens totala utgifter.

Det fria bildningsarbetet åtnjuter inte lagstadgad kommunandel. I finansieringen av medborgarinstitut, folkhögskolor och sommaruniversitet är statsandelen 57 % och i finansieringen av studiecentraler och idrottsutbildningscentra 65%.

Universiteten ägs av staten. Statsunderstöd riktas till det öppna universitetets verksamhet samt till produktutvecklingsarbete inom den kompletterande utbildningen. Antalet vuxenstuderade är även stort inom universitetens examensutbildning

¹Lagar och förordningar som gäller vuxenutbildning och fritt bildningsarbete

Vuxenutbildning ordnas på utbildningens alla områden, och därför berörs vuxenutbildningen av många bestämmelser. Bestämmelserna finns samlade i avsnittet om utbildningslagstiftning som också innehåller lagar om bl.a. utbildningsfinansiering, förvaltning och personalbehörighet.

¹ Se bilaga.8

2.3. *Island*

Upper and post Upper-secondary vocational training.

Lifelong learning centres. Municipal evening schools Lagstiftning

The Ministry of Education, Science and Culture is in charge of virtually all education that takes place within the public sector education system including adult education. No regulations are in force to cover the operation of educational courses offered by the private sector, except where a specific agreement has been made between the body offering the courses and the Ministry of Education, Science and Culture. The Ministry of Social Affairs has responsibilities concerning vocational education and training in business and industry. No comprehensive legislation is in force on adult education in Iceland.

The Act on Upper Secondary Education (*Lög um framhaldsskóla*) passed in 1996, covers several aspects of adult education, including adult education programmes in evening classes and Lifelong learning centres. They empower further education institutions to run both evening schools and Centres for continuing education that offer courses for adults.

The law also permits anyone who has turned 18 to take individual courses during regular school hours, According to the legislation on upper secondary education, schools at that level are allowed to offer special programmes, including evening classes.

Institutioner

Organised within the public sector. Few private schools.
Trade unions offer members continuous and recurrent training.

Evening Schools like the Reykjavík Municipal Evening School (*Námsflokkar Reykjavíkur*), which is the largest of its kind, offers courses at the compulsory level and preparatory courses for upper secondary schools, vocational and hobby courses.

Comprehensive schools *fjölbrautaskólar* offer an academic course comparable to that of the grammar schools concluding with a matriculation examination. These schools also offer theoretical and practical training as in the industrial-vocational schools and, in addition, some other programmes providing vocational and artistic education.

Specialised vocational schools *sérskólar* offer specialised programmes of study as preparation for specialised employment.

Industrial-vocational schools *iðnskólar*, offer theoretical and practical programmes of study in the certified and some non-certified trades.

Statistik

It is clear that the age of students in vocational programmes at the upper secondary school level is considerably higher than the average age of students in general programmes of study. The National Statistical Institute of Iceland (Statistik Iceland) collects information about the schools system in Iceland, but not about adult education,

lifelong learning centres or other parties that deal with adult education. Most of the adult education in the informal sector takes place in the form of rather short studies (20 to 250 hours) but yet of a significant importance for the participants and their opportunities on the labour market.

Finansiering

Evening schools for adults operated by municipalities receive financial support from the local community in question but have to rely on tuition fees to make up the rest of their costs. Provisions on funds for lifelong learning are to be found in several wage contracts.

Industrial vocational school

Lagstiftning

The Icelandic government has largely left it to the unions and employers' organisations to negotiate terms that safeguard the rights of workers/employees, rather than imposing laws and regulations. There are wage agreements guaranteeing higher salaries for those who gain qualifications.

Institutioner

School for Electrician and Electronic Studies which is owned by both the Iceland Electricians Trade Association and the Association of Employers in the Electrical and Computer Industries in Lifelong learning centres, for example.

Most occupations today have a vocational training fund. Agreements have been made with employers that they pay a percentage of salaries into this fund.

Statistik

See attachments.

Finansiering

State contributions towards the operation of schools at the upper secondary level are determined in the annual budget as passed by Parliament each year.

Education at the upper-secondary level is free for students, The state pays two thirds of the cost of tuition, but they pay enrolment fees (1/3).

The Act on Vocational Training in Business and Industry provides for a vocational training fund.

2.4 Norge

Upper-secondary vocational training

Videregående skole for voksne

Noen definisjoner:

Voksen: Voksne som er født før 1978 og har fullført grunnskolen eller tilsvarende, men som ikke har fullført videregående opplæring har rett til videregående opplæring. St. mld. Nr. 16 (2006-2007) foreslår voksenretten endret til alder (25 år)

Utdanning vs kortere kurs og sertifisering: Utdanning fører fram til en yrkestittel (f.eks kokk) eller generell studiekompetanse for høgre utdanning. Sertifisering er dokumentasjon på en konkret ferdighet som kan brukes i arbeidslivet (f.eks truckførerbevis).

Lagstiftning

Videregående opplæring er fylkeskommunenes ansvar i Norge. Dette gjelder også for voksne som tar videregående opplæring. Voksnes rett til slik opplæring er hjemlet i opplæringslovens kap 4A og forskrift til opplæringsloven (§ 4-36, §4-45, §6-27 og §6-28). Voksne har rett til å få sin realkompetanse vurdert og verdsatt som grunnlag for et avkortet og tilpasset opplæringsløp.

Institusjoner

Opplæringen foregår på de ordinære videregående skolene, lærebedrifter eller i egne kurs ved Ressursentre (Opus) for voksne, som de fleste steder er samlokalisert med videregående skoler. Det finnes også enkelte private og statlige skoler som gir yrkesopplæring til voksne. Tilbudene skal tilpasses de voksnes behov og organiseres fleksibelt. Kun 8% av alle deltakere (2003) fikk opplæring gjennom studieforbund (frivillige organisasjoner) på oppdrag fra fylkeskommunen. Fjernundervisningstilbud brukes også.

Statistikk

Retten til opplæring basert på realkompetanse utløste endrede behov for rapportering og statistikk. For å tilpasse rapporteringen og statistikk materialet for voksne utarbeidet Statistisk sentralbyrå (SSB) i 2004 nye kravsspesifikasjoner for voksne og rapportering i KOSTRA. Statistikken har betydelige usikkerhetsfaktorer, noe som bl.a. knyttes til fylkenes ulike håndtering av realkompetanse og opplæringstilbud. I følge undersøkelser fra Vox er det hvert år vel 21.000 voksne som deltar i videregående opplæring. Tall fra utdanningsdirektoratet viser at det i 2006 var 53481 voksne som søkte utdanningstilbud tilpasset voksne, og 36029 som fikk plass. Antallet lærlinger over 20 år utgjorde i 2005 13667 løpende lærekontrakter. I tillegg tar om lag 5000 voksne fagbrev som praksiskandidat (privatist).

Finansiering

Videregående opplæring er gratis for den enkelte med ungdoms- eller voksenrett. De som faller utenfor disse ordningene, kan få gratis opplæring dersom det er ledig plass, eller de kan få plasser finansiert av kommune, organisasjon eller bedrift. Selv om utdanningen er gratis må deltakerne selv betale skolemateriell: lærebøker og annet

utstyr. Det gis stipend og lån gjennom Statens lånekasse for utdanning. Lærebedrifter som tar inn lærlinger over 21 år får kr. 2098 i tilskudd pr. mnd.

- **Videregående opplæring gjennom arbeidsmarkedsetaten.**

Lagstiftning

Arbeids- og velferdsetaten, NAV (omorganisert i 2006) gir tilbud om ulike yrkesrettede kurs for arbeidsledige eller voksne som av ulike grunner har falt utenfor arbeidslivet.

Institusjoner

NAV sender de fleste av sine opplæringstilbud på anbud til ulike kurstilbydere, videregående skoler, studieforbund, og andre private aktører. De kan kjøpe plasser i etablerte kurs eller finansiere opprettelse av egne kurs (bl.a amo-kurs ol.).

Statistikk

Vi har ikke klart å finne statistikk på antallet deltakere i slike yrkesrettede kurs.

Finansiering

Finansieringen skjer over arbeidsmarkedsetatens statlige budsjetter. Som oftest skjer dette gjennom en anbudsrunde der ulike tilbydere konkurrerer om å arrangerer tilbudet.

Post upper - secondary vocational training

- ***Fagskoler og etterutdanning i regi av arbeidsgivere.***

Lagstiftning

Fagskolenes virksomhet er regulert gjennom lov om universiteter og høyskoler (01.04.2005) og lov om fagskoleutdanning (20.03.2003). Det kommer en ny lov på dette området i august 2007. Både høyskole/universitetsstudier og studier på fagskoler kan være heltidsstudier eller deltidsstudier. Videre opplæring ved fagskoler forutsetter vanlig vis bestått fagprøve.

Mesterbrevutdanningen reguleres av lov om mestebrev i håndverk og annen næring av 1986.

Institusjoner

Det finnes en rekke fagskoler rundt i landet. I følge fagskoleloven kan både private og offentlige institusjoner søke om godkjenning som fagskole. Det finnes fagskoler innen en flere fagområder, bl.a tekniske fagskoler og skoler innen reiseliv og økonomi.

Statistikk

Vi har ikke funnet statistikk på antallet deltakerer her.

Finansiering

De fylkeskommunale Fagskolene er finansieres av fylkene på samme måte som de videregående skolene. Undervisningen for elevene er gratis. Private aktører får

statsstøtte og krever i tillegg studiepenger av studentene. Elevene, arbeidsgivere eller andre kan kjøpe utdanning på de private fagskolene. Utdanningen gir rett til stipend og lån i Statens lånekasse for utdanning.

Mesterbrev

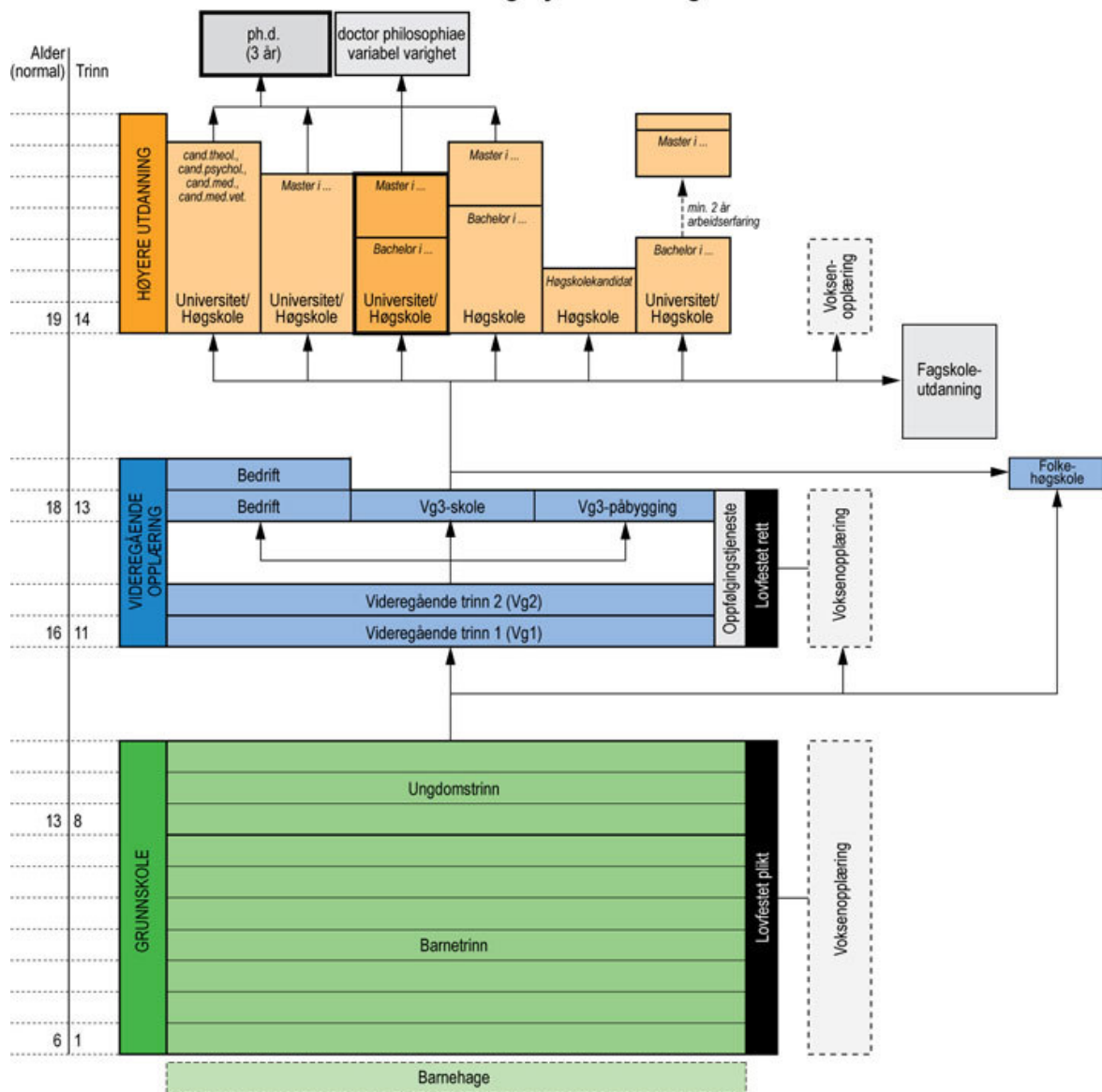
Voksne med bestått fag/svenneprøve kan ta videre utdanning til Mester. Utdanningen skjer ved fagskole eller hos private kursarrangører. I alt 406 personer fikk tildelt mesterbrev i 2005.

Norsk landsbeskrivelse - matrise

Nivå	Utdanningstype	Lovverk	Finansiering	Statistikk over deltagelse	Annet
”Upper-secondary vocational training” (f.eks gymnaieskolan i Sverige, Videregående nivå i Norge)	Tre eller fireårig videregående skole/opplæring i bedrift delt i 10 studieprogram: 1. Studiespesialisering * Formgiving * Idrettsfag * Musikk, dans og drama 2. Design og håndverk 3. Helse- og sosialfag 4. Teknologi og industriell produksjon 5. Bygg- og anleggsteknikk 6. Medier og kommunikasjon 7. Naturbruk 8. Elektrofag 9. Service og samferdsel 10. Restaurant- og matfag Med fem års relevant arbeidserfaring, kan en ta en tverrfaglig prøve og gå opp til fagprøve.	<u>Voksne:</u> Opplæringslova (Kap 4A) og foreskrift til opplæringslova (§ 4-36 - § 4-45, § 6-27, § 6-28)	<u>Rettsselever:</u> Finansieres av fylkeskommunen (som har ansvaret for vgo). <u>Ikke rettsselever:</u> Kan kjøpe tilbud hos private tilbydere, får ledige plasser på kurs som settes i gang (dagkurs eller kveldskurs), eller kan få gå på kurs betalt av kommune, organisasjon eller bedrift. <u>Skolemateriell:</u> Lærebøker, læremiddel og anna utstyr må elevene selv betale. <u>Prinsipp:</u> Offentlig videregående opplæring skal være gratis.	Retten til opplæring basert på realkompetanse utløste endrede behov for rapportering og statistikk. For å tilpasse rapporteringen og statistikk materialet for voksne utarbeidet Statistisk sentralbyrå (SSB) i 2004 nye kravsspesifikasjoner for voksne og rapportering i KOSTRA. Statistikken har betydelige usikkerhetsfaktorer, noe som bl.a. knyttes til fylkenes ulike håndtering av realkompetanse og opplæringstilbud. I følge undersøkelser fra Vox er det hvert år vel 21.000 voksne som deltar i videregående opplæring. Elever med voksenrett (over 25 år - 2003): 31969 ** ** Består av elever og læringer under opplæringsloven inkludert voksne i	<u>Rettsselev:</u> Ungdomsrett er de med fullført grunnskole under 25 år. (bør tas ut innen utgangen av det året du fyller 24). Om du gikk ut før våren 2005 er fristen innen du fyller 21. Voksenerett Født før 1.1.1978 og fullført grunnskole eller tilsvarende. Ikke fullført videregående opplæring tidligere. Tilbudet skal organiseres fleksibelt spesielt tilpassa livssituasjonen til den enkelte.

				opplæringstilbud tilpasset voksne, studenter i teknisk fagskole, deltakere på arbeidsmarkedskurs, elever i annen videregående utdanning og deltakere på forkurs for ingeniørhøgskole.	
"Post-upper-secondary vocational training" (t ex KY I Sverige, Yrkeshögskola i Finland)	<u>Fagskole</u> som er korte yrkesrettede utdanninger som bygger på videregående opplæring eller tilsvarende kompetanse. (min ½ år, maks 2 år) Både fagskole og høyskole/universitet kan være heltids eller deltidsstudium.	Lov om universiteter og høyskoler 1.4.2005 (trådte i kraft fra 1.8.2005) Lov om fagskoleutdanning 20.3.2003.	Finansieres over statsbudsjettet. Fagskoler kan være i regi av fylkeskommunen . Private aktører kan også søke om godkjenning som fagskole For alle gjelder det at en kan selv kjøpe utdanningen.	2003: 209759 (ungdom og voksne) Ikke tall	Ny lov kommer fra 1.august 2007
Annan					

Utdanningssystemet i Norge

2. 5 Sverige

Upper-secondary vocational training Kommunal gymnasial Vuxenutbildning

²*Lagstiftning.*

Tillsynsmyndighet för utbildningen är Skolverket. Kommunal vuxenutbildning regleras av skollagen och förordning om kommunal vuxenutbildning. Man kan göra yrkesutbildningar i varje kommun inom ramen för förordningen i kommunen eller på arbetsplats eller upphandla detta via avtal med andra utbildningsanordnare. Varje kommuninnevånare är behörig att delta i gymnasial vuxenutbildning om han är bosatt i landet och i övrigt uppfyller föreskrivna villkor från och med andra kalenderhalvåret det år han fyller 20 år eller när han slutfört utbildning på ett nationellt program eller likvärdig utbildning i gymnasieskolan.

³*Institutioner.*

Kursdeltagare per utbildningsanordnare finns redovisat i ”Redovisning av uppdrag om omfattning, innehålla och form för kommunal vuxenutbildning våren 2006”, men där är alltså alla *kurser* inräknade. ⁴Totalt fanns 183 701 antal elever på gymnasial utbildning på komvux år 2005, av dessa återfanns följande andelar (%) på respektive utbildning.

Kommuner och CFL	72,6 %
Landsting	0,3
Folkhögskolor	0,4
Studieförbund	5,1
Annan	21,5 (privata utbildningsanordnare och Lernia.)

Statistik.

Någon samlad statistik eller synliggörande av de yrkesutbildningarna på gymnasienivå som görs på komvux finns inte – utan redovisas i enskilda kurser till skolverket. Definitionen av yrkesutbildning är olika på marknaden. Komvux kurser är de samma som gymnasieskolan och en utbildning = flera kurser och kan jämföras med ex. Arbetsmarknadsutbildningar där definitionen är en utbildning = en kurs.

⁵*Finansiering.*

Genom kommunal vuxenutbildning ger kommunen stöd för vuxnas lärande. Detta stöd, som skall utformas utifrån den enskildes behov och förutsättningar, handledning och vägledning samt bedömning av måluppfyllelse och kunskaper. Stödet för vuxnas lärande skall utformas så att den enskildes studier kan kombineras med studier i andra skolformer inom det offentliga skolväsendet för vuxna.

² Skollagen (1985:1100) samt 2002:1012 Förordning om kommunal vuxenutbildning.

³ Redovisning av uppdrag om omfattning, innehålla och form för kommunal vuxenutbildning våren 2006 Skolverket.

⁴ Beskrivande data 2006. Rapport 283Skolverket.

⁵ 2002:1012 Förordning om kommunal vuxenutbildning.

- ***6Folkbildning***

Lagstiftning

Till folkbildning räknas verksamhet inom folkhögskolor och studieförbund. Ansvaret för fördelning av statsbidrag och utvärdering av verksamheten har Folkbildningsrådet (FBR). Folkbildningsrådet är en ideell förening med tre medlemmar:

Folkbildningsförbundet (FBF), Sveriges Kommuner och Landsting och Rörelsefolkhighögskolornas intresseorganisation (RIO).

Riktlinjerna innehåller återrapporteringskrav och beskrivning av bidragets syften (till exempel att bidra till att stärka demokratin och skapa engagemang att delta i samhällsutvecklingen).

Folkhögskolornas kurser och studieförbundens studiecirklar liksom folkbildningens kulturverksamhet riktar sig till alla och omfattar vitt skilda ämnesområden.

- ***Institutioner***

Det finns 148 folkhögskolor i Sverige. Varje folkhögskola bestämmer självständigt över sitt kursutbud och lägger fritt upp sin undervisning. Kurserna kan därför se ut på olika sätt.

Det finns flera olika kursstyper: årslånga kurser, kortkurser, sommarkurser eller distanskurser. De långa kurserna kan delas upp på detta sätt: Allmänna kurser som är ett alternativ till komvux. De motsvarar och ger samma behörighet som gymnasieskolan samt särskilda kurser som kan vara inriktade på specifika intresseområden som till exempel musik, konst, miljö, internationella yrken, till exempel fritidsledare, behandlingsassistent, teckenspråkstolk, grupper till exempel personer med olika funktionshinder, invandrare.

7Statistik

Antal studerande har angetts utifrån helårsplatser. Den tillgängliga statistiken har endast visat de eftergymnasiala yrkesutbildningarna, antal studerande på gymnasial nivå har ej gått att få fram. I verksamhetsberättelsen nämns de som "ett mindre antal kurser" i jämförelse med de eftergymnasiala. I den eftergymnasiala statistiken ingår också KY-utbildningar från ett tiotal folkhögskolor. Systemet är komplext då de flesta utbildningar vad gäller anordnare och nivåer går in i varandra och är svåra att skilja ur i statistiken.

8Finansiering.

Folkhögskolorna har statliga medel som folkbildningsrådet fördelar samt särskilda medel riktade till arbetsmarknadsutbildningar.

- ***Arbetsmarknadsutbildningar***

Lagstiftning.

Arbetsmarknadsverket omfattar Arbetsmarknadsstyrelsen (AMS) och en länsarbetsnämnd i varje län. Den offentliga arbetsförmedlingen finns hos AMS och länsarbetsnämnderna. AMS är central förvaltningsmyndighet för allmänna arbetsmarknadsfrågor och chefsmyndighet för länsarbetsnämnderna.

⁶ www.folkbildning.se

⁷ Folkbildningsrådets årsredovisning med verksamhetsberättelse 2005.

⁸ Förordningen 1991:977 Om statsbidrag till folkbildningen. Samt SCB

⁹Institutioner

Arbetsmarknadsutbildning ges vid de kurser som länsarbetsnämnden eller Arbetsförmedlingen upphandlar av olika utbildningsanordnare, till exempel utbildningsföretag, högskolan eller kommunala uppdragsverksamheten. Eftersom utbildningen ska leda till arbete ska den vara yrkes inriktad. En anvisning till arbetsmarknadsutbildning bör ej omfatta mer än sex månader. Om en deltagare behöver längre utbildningstid för att uppfylla utbildningsmålet kan anvisningen sträcka sig längre än sex månader.

¹⁰Finansiering

Arbetsmarknadsutbildningens kostnader består av två delar, dels köp av arbetsmarknadsutbildning, dels kostnader för aktivitetsstöd till deltagare. Under 2005 uppgick totalkostnaden för köp av utbildning till 1 147 miljoner kronor och totalkostnaden för aktivitetsstöd till 1 176 miljoner kronor.

Post upper-secondary vocational training

- ***Påbyggnadsutbildning***

Lagstiftning.

Påbyggnadsutbildning är en egen frivillig utbildningsform för utbildning eller vidareutbildning inom ett yrke och styrs av skollagen och förordningen om kommunal vuxenutbildning. De flesta påbyggnadsutbildningarna är 1 - 1,5 år långa. Tanken är att de ska leda till en ny nivå inom ett yrke eller till ett helt nytt yrke.

Institutioner.

Syftet med statsbidraget för påbyggnadsutbildning är att tillgodose behovet av yrkesutbildad arbetskraft inom ett yrkesområde som inte kan tillgodoses på annat sätt eller som är av särskild betydelse när det gäller att ta tillvara angelägna kulturella värden och det svenska kulturarvet. För utbildningarna gäller att behöriga sökande från andra kommuner tas emot på samma villkor som sökande från den kommun som anordnar utbildningen. Påbyggnadsutbildning bedrivs inom folkbildning och vuxenutbildning i kommuner och inom landsting.

¹¹Statistik.

Siffran på antal platser baseras på antal helårsplatser. Man bedömer alla PU utbildning som eftergymnasial i statistik som finns tillgänglig.

¹²Finansiering.

Sveriges kommuner och landsting har rätt att söka statsbidrag för att bedriva viss påbyggnadsutbildning. Statsbidrag lämnas inte för utbildningar eller utbildningsplatser för vilka statsbidrag utgår på annat sätt. Skolverket har i uppdrag att i enlighet med förordning, att efter ansökan från kommuner och landsting fördela och utbetala

⁹ Arbetsmarknadspolitiska program årsrapport 2005.

¹⁰ Arbetsmarknadspolitiska program årsrapport 2005.

¹¹ skolverkets redovisning av uppdrag 2007-01-11. Dnr 2004:499

¹² (SFS 2005:576).

statsbidrag till viss påbyggnadsutbildning. Huvudman skall ha styrelse eller ledningsgrupp, godtagbar kursplan samt plan för kompetensutveckling och hur uppföljning och utvärdering av verksamheten skall ske för att statligt stöd skall utgå.

- ¹³**Kvalificerad yrkesutbildning KY**

¹⁴**Lagstiftning**

KY-myndighetens verksamhet regleras av de lagar och förordningar som riksdag och regering fastställer. Verksamheten styrs främst av myndighetsförordningen, förvaltningslagen samt lag och förordning om KY.

Institutioner

Det är en eftergymnasial utbildningsform med utbildningar som är utformade i samarbete med arbetslivet för att möta arbetsmarknadens kompetensbehov och leda till jobb.

Ungefär en tredjedel av utbildningstiden är arbetsplatsförlagd och kallas LIA (lärande i arbete). Ky-utbildningar kan bedrivas av folkbildningen, högskolor, kommunal vuxenutbildning eller annan utbildningsanordnare.

¹⁵**Statistik**

Det beviljade antalet helårsplatser som fanns 2005 ska enligt KY myndigheten vara 20 153. Den siffra som vi anger, 15 382, är *omfattningen* av elever under 2005 enligt årsredovisningen. Av 843 utbildningar vid årsskiftet 06/07 hade 48 deltidsupplägg och 72 utbildningar drevs på distans. Några uppgifter om antal elever på distans utbildningar finns inte.

¹⁶**Finansiering**

Utbildningen skall anordnas med statsbidrag eller särskilda medel efter ansökan av utbildningsanordnaren. Bidragen eller medlen skall fördelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer. En utbildningsanordnare, som beviljats sådan finansiering, får efter anmälan till regeringen eller en myndighet bedriva uppdragsutbildning mot annan ersättning. 1/3 av utbildningen skall finansieras av företagsförlagd tid i LIA (Lärande I Arbete). I LIA- delen förekommer ingen ersättning från Staten/ Myndigheten. När man lagt LIA delen utomlands har man i några fall sökt ur den Europeiska fonden *Leonardo*.

- ¹⁷**Kompletterande utbildningar**

Lagstiftning

Kompletterande utbildningar är en frivillig utbildningsform. Tillsynen sker från Skolverket och anordnare kan vara enskild huvudman – ej kommun eller landsting. De är yrkesutbildningar från 200 timmar upp till 2-3 år för ungdomar och vuxna som staten stöder.

¹³ www.ky.se <http://www.ky.se/kymyndigheten.html>

¹⁴ Ibid

¹⁵ Ky Årsredovisning 2006.

¹⁶ Ky Årsredovisning 2006

¹⁷ ¹⁷ Beskrivande data 2006. Rapport 283Skolverket.

Institutioner

För närvarande finns det ungefär 150 olika utbildningsanordnare som erbjuder utbildningar inom till exempel konst, dans, teater, musik, design och mode. Andra områden är hantverk, media, flyg, samt friskvård, med mera. Kompletterande utbildningar ger inte någon formell behörighet till fortsatta studier, utan kan ses som yrkesutbildningar eller förberedande till sådan högskoleutbildning där det krävs färdigheter inom något av ovan nämnda konstnärliga områden.

Finansiering

Kompletterande utbildningar kan ställas under statlig tillsyn. De kan också berättiga de studerande till studiestöd om utbildningen är värdefull ur nationell synpunkt t.ex. ökar tillgången på värdefull yrkesskicklighet som det finns ett nationellt intresse av. Utbildningar kan få statsbidrag om de bedöms särskilt värdefulla från nationell synpunkt t.ex. bidrar till att bevara det svenska kulturarvet. Skolverket beslutar om statlig tillsyn, statsbidrag och vilka utbildningar som ska berättiga till studiestöd enl. Studiestödsförordningen.

¹⁸Statistik

Under 2005 hade ca 195 utbildningar av 215 KY utbildningar statsbidrag. Med nya deltagare avses antalet påbörjade programperioder under en viss tidsperiod i de flesta fall finns endast en påbörjad programperiod per person och månad. När antalet nya deltagare i program redovisas för ett helt år kan det inträffa att en del personer kommer att räknas två eller flera gånger beroende på om de påbörjat ett program under mer än en av årets månader. Måttet skall således inte förväxlas med antalet unika individer som påbörjade ett eller flera program under året. Med nya deltagare här avses antalet påbörjade programperioder under ett år. Utbildningsinriktning enligt AMS yrkesklassificering AMSYK – en förfining av svensk yrkesklassificering SSYK. Om detta är på gymnasienivå eller eftergymnasial nivå har vi inte kunnat utvärdera ännu.

Eftergymnasial lärlingsutbildning

Lagstiftning

Stockholms Hantverksförening står som huvudman för den försöksverksamhet med lärlingsutbildning för vuxna i vissa hantverksyrken som beslutades den 1 april 2004. KY-myndigheten är utsedd till tillsynsmyndighet och godkänner också utbildningsplanen.

Institutioner

Lärlingsutbildningen, som har 25 platser, bedrivs inom Hantverksakademin och omfattar 80 veckor. Lärlingsutbildningen är riksrekryterande, men lärlingsplatserna begränsar sig till Stockholms län och teori delarna arrangeras centralt i Stockholm

¹⁸ Källa: se redovisning av regeringsuppdrag 2006:178 Utbildningsstatistik rörande de kompletterande utbildningarna 2005)

Finansiering

Statligt stöd utgår till utbildningen som också berättigar de studerande till studiemedel på eftergymnasial nivå. Undervisningen är kostnadsfri för den studerande förutom en terminsavgift på 2100 kronor.

Statistik

50 personer är i utbildningen som är en försöksverksamhet.

Kap. 3 Sammanfattning och analys

3.1 Institutioner och statistik

	Upper secondary vocational training	Befintlig statistik (andel individer av den vuxna befolkningen som deltar - %)	Post upper-secondary	Befintlig statistik (andel individer av den vuxna befolkningen som deltar - % och absoluta tal)
 Vuxna innevånare: 5 322 000	Kommuner och CFL Landsting Folkhögskolor Studieförbund. Privata anordnare Arbetsmarknads-Utbildningar	År 2005: 72,6% År 2005: 0,3% År 2005: 0,4% År 2005: 5,1% År 2005: 21,5% År 2005: 0,35% (18 900)	Påbyggnadsutbildning Kvalificerad yrkes-utbildning (KY) Kompletterande utbildningar Efter gymnasial lärlingsutbildning	År 2005: 0,09 (4 886) År 2005: 0,3 (15 382) År 2005: 0,2 (10 699) År 2005: 50 individer
 Vuxna innevånare: 2 757 764	Lärling Opplaeringsloven Opplaeringstilbud Teknisk fagskole Arbetsmarknadskurser Forkurs for ingengörshögskola	År 2003: Elever med voksenrett 1,16% (31 969)	Fagskole Hojere forberedelseeksamen.	År 2003: 0,765% (20 975) ungdomer och voksne
 Vuxna innevånare: 2 254 000	Folkhögskolor Vuxengymnasier Gymnasiernas vuxenlinjer		Examens inriktad Vid vuxenutbildningscenter Medborgarinstitut Folkhögskolor	1,16 (36 000) 2,24 (50 500) 11 000 (0,48)

			Studiecentraler Idrottsinstitut Sommaruniversitet Yrkesexamen grund-nivå/Grundläggande yrkes utbildning Läroavtalsutbildning Grundläggande yrkes utbildning Yrkes- och specialyrkesexamina Arbetskraftsförvaltningens kurser. Företagens personalutbildning Medborgarinstitut	50 000 (2,22) 1 300 (0,058) 30 000 (1,33) 20 000 (0,89) 18500 (0,082) 31 000 (1,37) 50 500 (2,21) 11 000 (0,49)
	AMU -uddannelser udbydes af AMU-centre, tekniske skoler, handelsskoler, social- og sundhedsskoler, landbrugsskoler og private udbydere, der er godkendt hertil. Erhvervsuddannelse	År 2006 var der 617.093 kursister på AMU-kurser. År 2002 deltog i alt 1.957 årselever på det daværende voksenerhvervsuddannelses-program. På erhvervsuddannelser samlet pr. d. 1. oktober 2005 var der 129.511 elever inkl. voksne med afkortet uddannelsesplan	Arbejdsmarkedsuddannelser (AMU) på post-secondary niveau Videregående voksenuddannelser(VVU) KVU (korte videregående uddannelser)	Ikke separat statistik for dette niveau. Separate tal for dette niveau ikke umiddelbart tilgængelig. 2005: 18.508 årselever

	<p>GVU (erhvervsrettet Grunduddannelse for voksne)</p> <p>Gymnasial supplering</p> <p>Højere forberedelseeksamen, hf på voksenuddannelsescentre (VUC), hf-kurser, gymnasier og studenterkurser, samt på enkelte lærer- og pædagogseminarier</p>	<p>?</p> <p>Åren 2001-2002 36.826 cpr-kursister tilmeldt hf-enkeltfag i kursusåret</p>		
	<p>Specialised vocational schools</p> <p>Industrial- vocational schools</p> <p>Comprehensive schools</p> <p>Livelong learning centers</p> <p>Municipal evening schools</p> <p>Private schools</p> <p>Other Associations</p>	<p>In adult education programmes at the upper secondary level were approximately 3,800 people enrolled in the autumn of 2005 (both vocational and academic programs).</p> <p>Students at upper secondary level by vocational program and age 2005: 20 years and older 4,452 16-19 years old 2,053</p> <p>Graduations at upper secondary level by vocational diplomas, 20 years and older 2005 are: Total. 2,592</p>	<p>Specialised vocational schools</p> <p>Industrial- vocational schools</p> <p>Comprehensive schools</p>	

Upper secondary vocational training

Utbildningarna bedrivs på likartade institutioner och i liknande regi på de gymnasiala nivåerna. Norge har specificerade yrkeskategorier på gymnasial nivå. Övriga länders utbildningar går mer in i varandra. Det finns privata utbildningsanordnare, kommunala och arbetsmarknadsutbildningar i alla länder.

Post upper secondary vocational training

För yrkesutbildningarna på eftergymnasialnivå och fortsättningsnivåer/påbyggnader är utbudet i Sverige och Finland enligt dessa beskrivningar flera och går in i varandra och blir svårare och mer otydligt att beskriva och jämföra. Norges har *en* vidareutbildningsform på eftergymnasialnivå. I Danmark och Sverige förekommer specifika yrkeskategorier/ examen på den eftergymnasiala nivån. Finlands och Sveriges utbildningar KY/ Läroavtalsplatser påminner om varandra då efterfrågan/ marknaden påverkar samt att det ligger stor del av utbildningen ute på arbetsplatserna.

3.2 Finansiering

	Upper secondary vocational training	Post secondary vocational training
	Kommun Stat Arbetsmarknadsverk	Stat
	Fylkeskommune Kommune, organisasjon eller bedrift.	Fylkeskommune Privat, arbeidsgivare Arbeidsmarkedetaten
	Selvejende skoler med statligt stöd, deltagarna betalar normalt ett mindre belopp själva.	Statligt stöd, deltagarna betalar normalt ett mindre belopp själva.

		
	Stat, kommun samt studie- och kursavgift.	Statsandelar, kommun, arbetskraftsförvaltning samt studie- och kursavgift.
	The Ministry of Education Stat samt kursavgift	LLL - statlig samt fond Industrial – yrkesutbildningsfond, avgift

Upper secondary vocational training

Kommuner och stat står i huvudsak för finansieringen på gymnasial nivå (hvor?). I Norge finansieras all videregående utbildning av fylkeskommunen. I Danmark finansieras al erhvervsuddannelse og al gymnasial uddannelse samt almen voksenuddannelse på upper secondary niveau af staten. Utbildningar vid privata fagskoler kan köpas av den enskilde eleven, organisation eller arbetsgivare. Deltagaravgifter förekommer i Finland och Danmark.

Post upper/secondary vocational training

Stat och arbetsmarknadsförvaltningar står för en stor del av finansieringen av den eftergymnasiala vuxenutbildningen. I Norge finansieras fagskolene av fylkeskommunen medan den yrkesinriktade tilläggsutbildningen i Finland inte har något lagstadgat stöd från kommunen. I Sverige finansieras all eftergymnasial yrkesutbildning av staten. I Danmark finansieras al uddannelse på dette niveau af staten (Undervisningsministeriet), inkl. arbejdsmarkedssuddannelser. Public Employment Service kan købe uddannelse af uddannelsesinstitutionerne.

3.3 Lagstiftning

	Upper secondary vocational training	Post secondary vocational training
	Skollag och förordning om kommunal vuxenutbildning. Folkbildningsrådet. Arbetsmarknadsstyrelsen	Skollag och förordning om kommunal vuxenutbildning. Myndighetsförordning, förvaltningslagen, lag och förordning om KY.
	Opplæringslova med foreskrift	Lagen om fagskoleutdanning Lagen om universitet og høyskoler
	Lov om arbejdsmarkedsuddannelse, med udfyldende bekendtgørelser Lov om erhvervsuddannelser, med udfyldende bekendtgørelser Lov om uddannelse til højre forberedelseeksamen og hf-enkeltfagsbekendtgørelsen.	Lov og tilhørende bekendtgørelser om erhvervsrettet grunduddannelse og videregående uddannelse (videreuddannelsesystemet) for voksne. Lov om åben uddannelse (erhvervsrettet voksenuddannelse) Lov om korte videregående uddannelser (akademiuddannelser).
	Gymnasielag med förordningar. Lag och förordning om yrkesutbildning.	Lag och förordning om yrkesinriktad vuxenutbildning. Lag och förordning om fritt bildningsarbete. Förordning om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet. Lag och förordning om offentlig arbetskraftsservice.
	The Ministry of Social Affairs but no comprehensive legislation is in force on adult education. Act on Upper Secondary Education 1966 for further education.	The Act on Vocational Training and Business and Industries. Act on Labour Market Measures – job seeking.

Upper secondary vocational training

Antalet lagar och förordningar som reglerar utbildningar för vuxna på gymnasienivå är i stort sett lika många i de nordiska länderna. Sverige, Norge, Finland har övergripande lagar som skollag, opplaerlingslov och gymnasielag med förordningar medan Danmark styrs av en särskild lag för erhvervsuddannelse. Finland har förutom gymnasielagen även lagen om yrkesutbildning. Arbetsmarknadsutbildningar på gymnasialnivå styrs i Sverige och Danmark av Arbetsmarknadsstyrelsen (förvaltningsmyndighet) och lov om arbejdsmarkedsuddannelse. I Norge bedrivs all gymnasial utbildning (vidaregående) av fylkeskommunen.

Post upper secondary vocational training

När det gäller eftergymnasiala utbildningar skiljer sig antalet styrdokument mellan länderna markant. Finland och Sverige regleras av flest lagar medan Danmark och särskilt Norge styrs av ett fåtal. I Sverige styrs enbart en utbildningsform, kvalificerade yrkesutbildningar (KY) av tre lagar; myndighetsförordningen, förvaltningslagen samt lag och förordning om KY. Detsamma gäller högre yrkesutbildningar i Finland där flera lagar och förordningar styr verksamheten. I Norge lyder vissa delar av den eftergymnasiala utbildningen för vuxna under lagen om universitet og høyskoler. Finland har en särskild lag och förordning om yrkesinriktad vuxenutbildning.

Slutsatser

Arbetsgruppen har funnit att när man studerar systemen för vuxenutbildning i de olika nordiska länderna slås man av att det finns stora likheter mellan vissa länder, men också stora olikheter. Någon nordisk ”modell” i meningen att det skulle finnas betydande likheter hos alla de nordiska länderna finns knappast.

Visserligen finns likheter men också stora skillnader och det är dessa senare som arbetsgruppen särskilt vill lyfta fram. Vår förhoppning är att beslutfattare i de olika länderna på detta sätt ska få ett bättre underlag för eventuella förändringar i respektive lands system.

Det arbetsgruppen vill fokusera på är vad vi funnit från ett perspektiv ”utifrån” och genom att betrakta Norden som en helhet där de olika nationerna utgör delarna. På så sätt har vi sett fördelar och nackdelar i de olika ländernas system. Vi har också kommit att beröra andra delar av infrastrukturen för vuxnas lärande – t ex vägledningen, kartläggningen av tidigare kunskaper, lärmiljöer och kurs typer.

Vi har subjektivt redovisat vad vi funnit vara till fördel för den vuxna studenten i resp. land. Tilläggas ska att denna vår syn inte bara grundas på vad vi funnit i detta arbete utan även på erfarenheter från vår vardagspraktik.

Danmark:

- Stora möjligheter till kompetensinriktad allmänutbildning inom VUC
- Sammanhållet system för utbildning av vuxna från grundläggande nivå till universitetsnivå
- Stor bredd och mångfald vad gäller yrkesutbildningen
- AMU er en del af det formelle offentligt godkendte voksen- og efteruddannelsesstilbud og er først og fremmest rettet mod ufaglærte og faglærte beskæftigede, som led i virksomhedernes kompetenceudvikling
- Ett system med prövningar för bevis/betyg på yrkeskompetens
- Ett strukturerat och kunskapsbaserat sätt att gripa sig an utbildningsfrågorna, t ex värdering av reell kompetens/validering
- Overalt i voksen- og efteruddannelse er der nu efter ny lovgivning mulighed for vurdering og anerkendelse af realkompetence (validering). Udvikling af redskaber til dokumentation af realkompetencer er bl.a. sket i samarbejde med arbejdsmarkedets parter og tredssektor.

Finland

- Stark inriktning på yrkesutbildning och stor omfattning av denna
- Systemet med fristående yrkesexamina och yrkesprov upp till högskolenivån
- God samverkan mellan formell utbildning och folkbildning
- Stark betoning av individualisering i fråga om vägledning och validering

Island

- Vägledningens utformning och koppling till arbetslivet
- Ett kursbaserat system som gör det lätt att bygga på och komplettera utbildning från olika sektorer och nivåer
- Utvecklad samverkan med och uppslutning från arbetsmarknadens parter
- En vilja och förmåga att ta vara på och utveckla det som är fördelaktigt i grannländernas system

Norge

- Ett etablerat system för validering som används som utgångspunkt för vidare utbildning
- Goda möjligheter till prövning för bevis på yrkeskompetens och stor omfattning av dessa
- Samarbetet med arbetsmarknadsmyndigheterna

Sverige

- En pågående reformering av vuxenutbildningen med stark inriktning på yrkesutbildning inkl lärlingsutbildning samt yrkeshögskola
- Stora möjligheter till allmän vuxenutbildning och viss yrkesutbildning inom komvux
- Stor bredd i fråga metoder för validering av yrkeskompetens genom ett ”bottom-up” angreppssätt på detta område. Totalt sett finns stor omfattning av validering – från portfolio till branschutförd yrkesvalidering.
- Lärcentra som kommunala nav för vägledning, validering och e-learning

Allmänt sett ser vi stora skillnader mellan de olika länderna i hur man samverkar mellan olika politikområden såsom utbildning, kultur och vetenskapssektorn å ena sidan och arbetsmarknads-, handels/industri och de sociala sektorerna å den andra. En sådan samverkan borde kunna effektivisera systemet för yrkesutbildning och underlätta tillträdet till för vuxna att få yrkesutbildning.

Avslutning

Vi tror att denna typ av kartläggning kan innebära att god praktik från ett land kan överföras och implementeras till ett annat. Arbetet har varit mycket stimulerande och lärorikt och vi är tacksamma för att vi på detta sätt fått detta uppdrag. Det är vår förhoppning att rapporten ska bidra till att bättre belysa de olika ländernas system och likheter och skillnader dem emellan.

Vi vill avslutningsvis föreslå några områden och frågeställningar med anknytning till yrkesutbildningsområdet vilka skulle behöva belysas bättre.

- *Individperspektivet*

- **Kostnader för individen.**

- Kursavgifter
 - Avgifter för vägledning
 - Deltagande i arbetsmarknadsutbildning
 - Översättning av betyg

- **Vilken examen och vilka betyg får man?**

- Betyg – Yrkesbevis - Examensbevis.
 - Hur gångbara är dessa examina och betyg i respektive land, i Norden och i Europa?

- **Tillgänglighet - hinder**

- Tillgång till flexibla metoder och anpassade lärmiljöer
 - Studieekonomi - kursavgifter
 - Interkommunala ersättningar
 - Tiden det tar för en individ att genomföra sin utbildning skulle vara intressant att närmare studera

- *Vägledning och validering*

Tillgänglighet och kvalitetssäkring

- Tillgången till validering – idag är det i Sverige beroende på vilken kommun man bor i, vilket utbud man har och vilken ekonomi. I Norge finns en särskild peng för vuxenutbildning/validering. I Finland betalar man arbetsplatserna för att dessa ska ge deltagarna utbildning/validering.
- Kvalitetssäkring och kvalitetsmätning i vägledning och validering
- Vägledarrollen
- ”Oberoende” vägledning – vad innebär det?

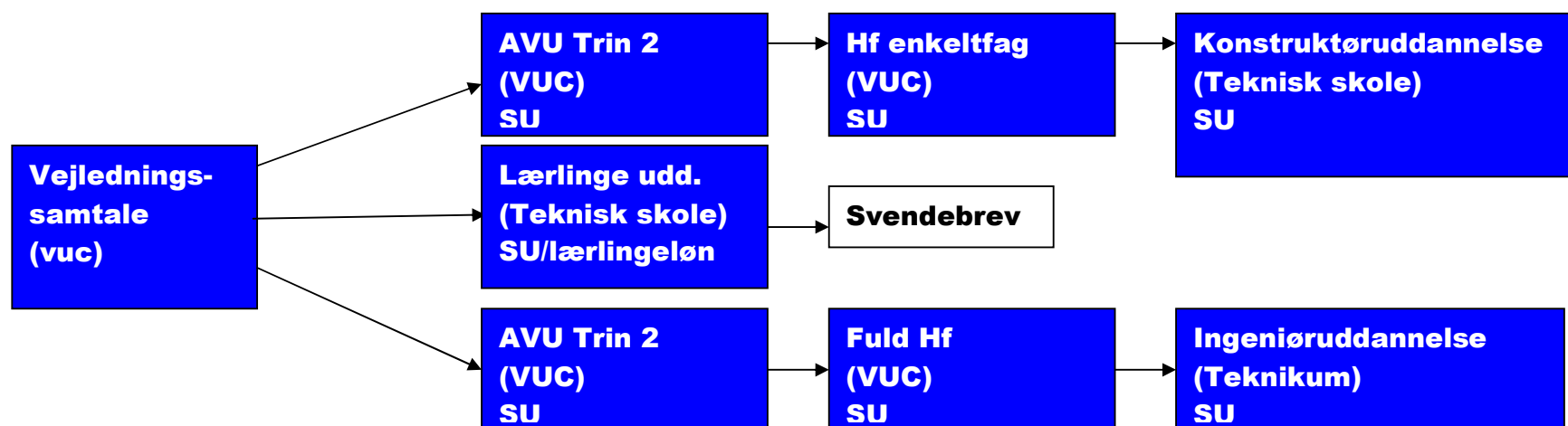
Det pågår arbete och studier inom både det nordiska expertnätverket för validering och nätverket för vuxenvägledning som troligen kommer att belysa och ge svaren på många av de frågor som här berörs.

Om SVL beslutar att ovan nämnda eller andra områden ytterligare ska utredas vill nätverket för formell vuxenutbildning gärna ställa sin kunskap till förfogande för ett sådant arbete.

Bilaga 1. Danmark

Case 1

26 år gammel indfødt med 9-årig grundskole. Har haft en række ufaglærte jobs, bl.a. 1 år i byggebranchen. Er pt. arbejdsløs. Ønsker sig en faglig uddannelse indenfor byggebranchen, men ved ikke hvilken.

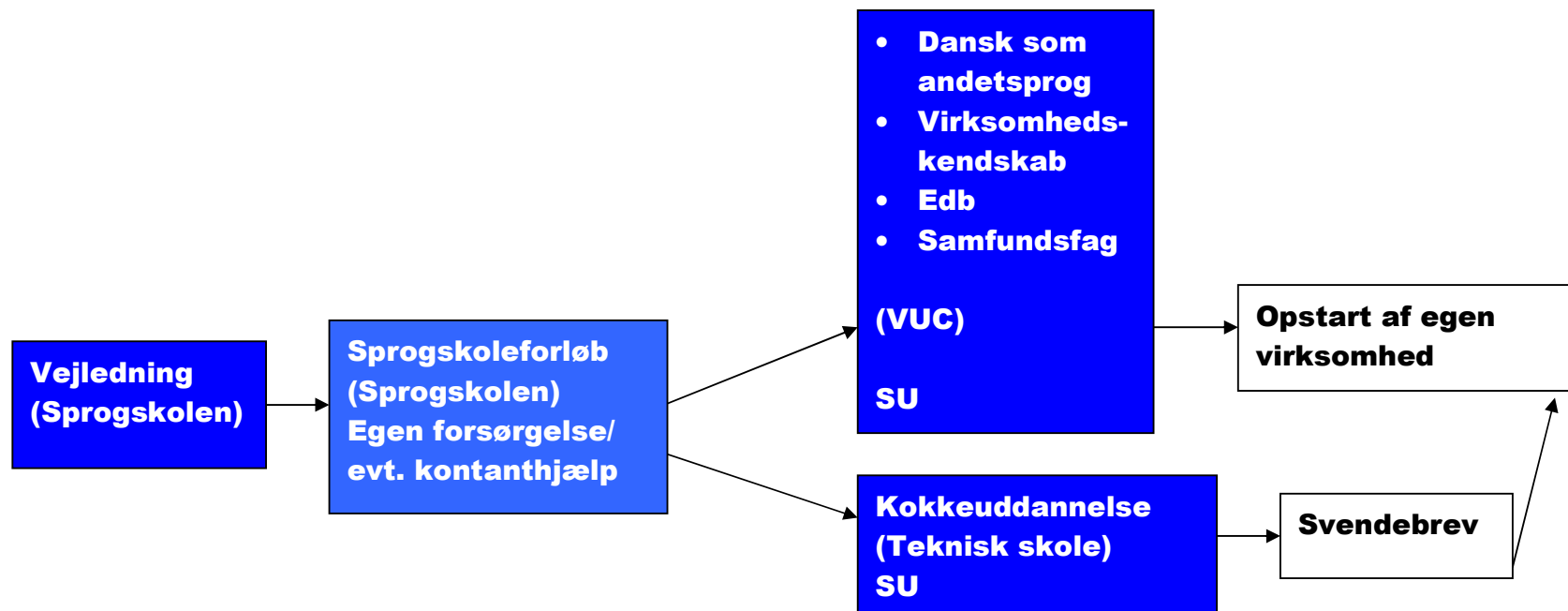
Kommentar:

På erhversgrunduddannelserne kan der søges SU til grundforløbet. Når der er indgået uddannelsesaftale med en virksomhed udbetales der overenskomstmæssig lærlingeløn.

Erhvervsuddannelsen kan evt. starte med Grundforløb med påbygning, der har en varighed fra 40 til 60 uger.

Case 2

36 år gammel kvinde fra Egypten. Har studentereksamen fra hjemlandet og har gået på sprogskole et halvt år. Hun har arbejdet i 6 år som stuepige på et hotel i Egypten, samt 10 år med køkkenarbejde / servering. Hendes mand forsørger hende for tiden. Hun vil gerne være kok og drive sin egen restaurant. Hun har været i Danmark i 8 måneder.

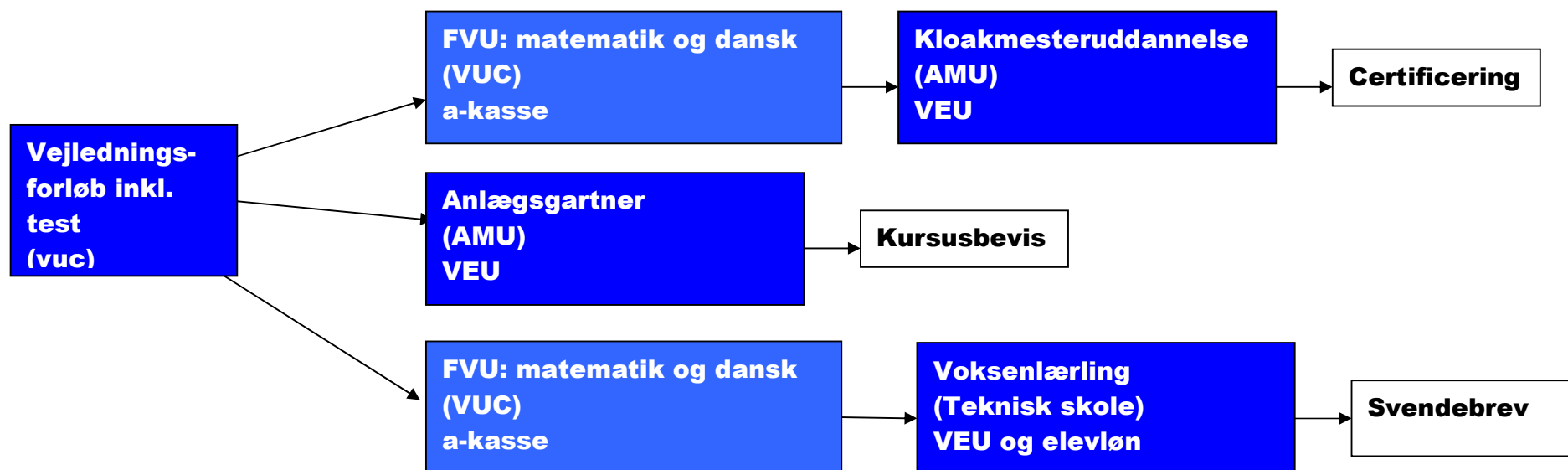
Kommentar:

Afhængig af slutresultat fra sprogskolen kan en mulighed være, at hun starter på VUC med Dansk som andetsprog basis, der også er SU berettiget.

Skal hun starte på kokkeuddannelsen har vil vi anbefalde et ordinært forløb, da det kræver tid grundet de sproglige barrierer.

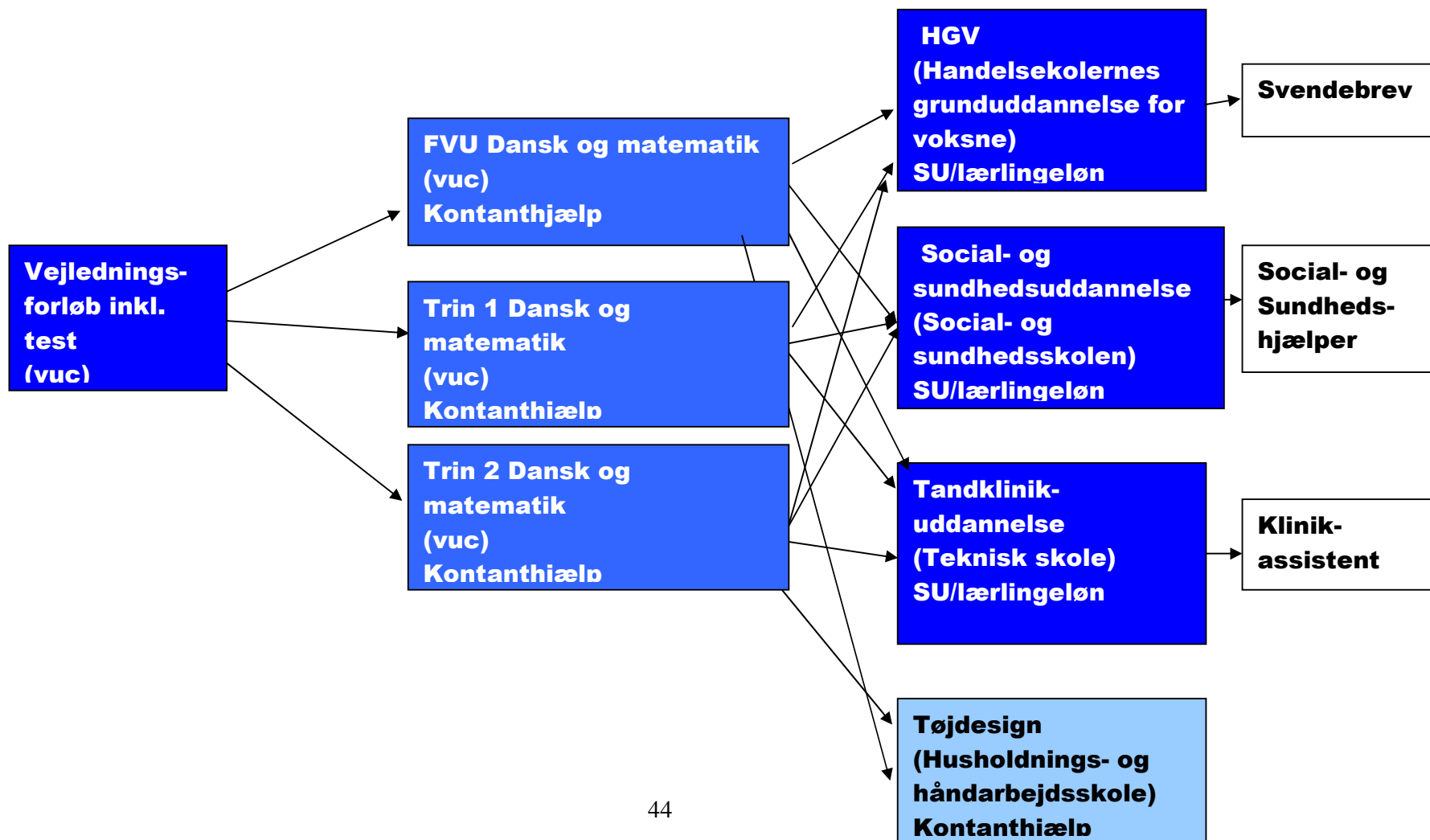
Case 3

Mand, 48 år gammel med 9-årig grundskole. Har haft en række ufaglærte jobs, bl.a. 1 år i byggebranchen. Er pt. arbejdsløs. Ønsker sig en faglig uddannelse indenfor byggebranchen, men ved ikke hvilken.

Case 4

30 årig kvinde med udenlandsk baggrund. Har 9 års dansk skolegang. Har været på barsel samt på kontanthjælp. Er arbejdsløs. Vil noget med mennesker, men ved ikke hvad. Har dårlige sprogkunderskaber, evt. Indlæringsproblemer, lavt selvværd og lav motivation

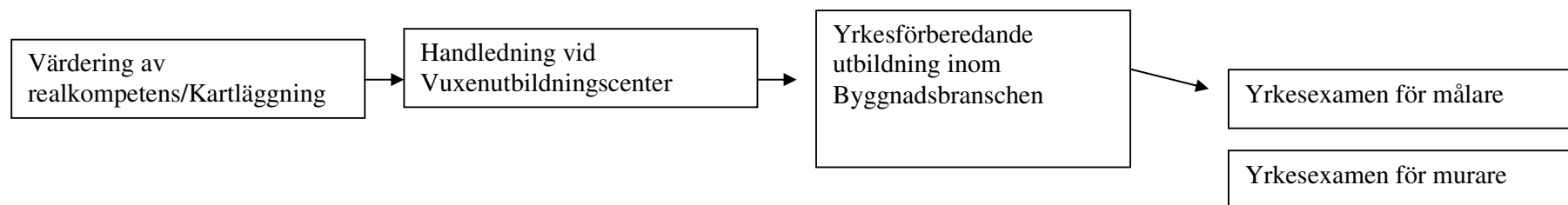

Bilaga 2. Finland

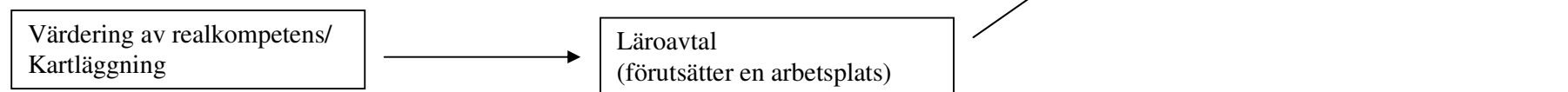
Case 1 och 3

23 årig man (48-årig man), Infödd, 9-årig grundskola, diverse okvalificerade arbeten bl.a. ett år i byggbranschen, arbetslös, vill ha yrkesutbildning inom byggbranschen oklart vilken.

Alternativ 1.

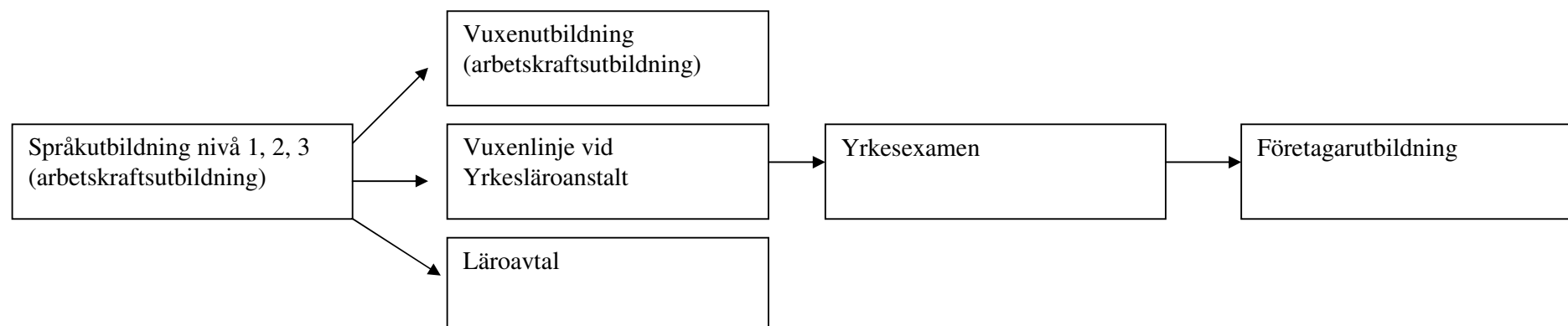

Alternativ 2.

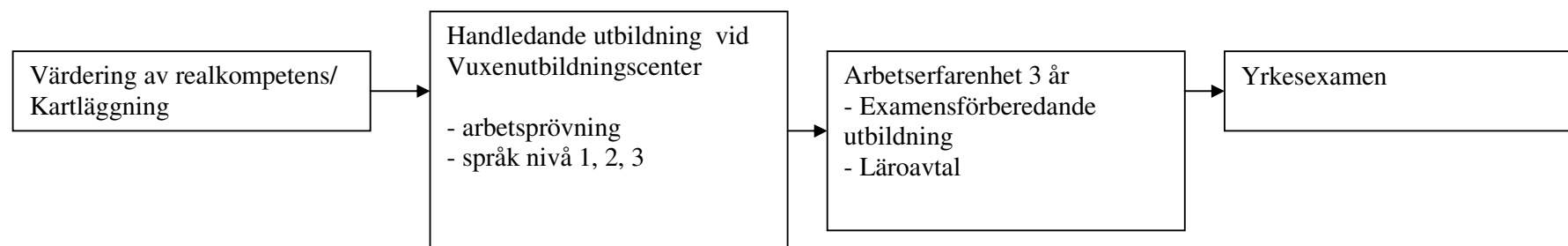
Case 2

36 årig kvinna, Egypten, studentexamen från Egypten, har språkutbildning ett halvt år, Sex års städjobb på hotell i Egypten, 10 år köksarbete/servering, försörjd av sin man, vill bli kock och driva sin egen restaurang, har varit i landet i åtta månader.

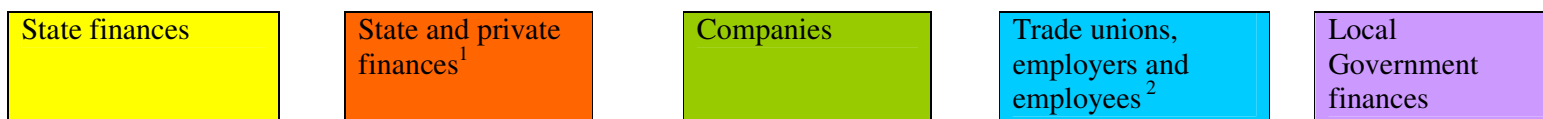

Case 4

30 årig kvinna, infödd med utländsk bakgrund, 9-årig grundskola, varit hemma med barn och socialbidrag, arbetslös, vill bli nått men vet inte vad, har dåliga språkkunskaper, möjligen inlärningsproblem, dålig självkänsla, låg motivation

Bilaga 3. Island

Case 1

26 years old native male, has completed 9 years in Compulsory school. He has had a different vocations including one year in construction work. He is unemployed at the moment but wants to have some qualification in connection to construction work. He is not sure which.

Carpenter
Mason

Electrician

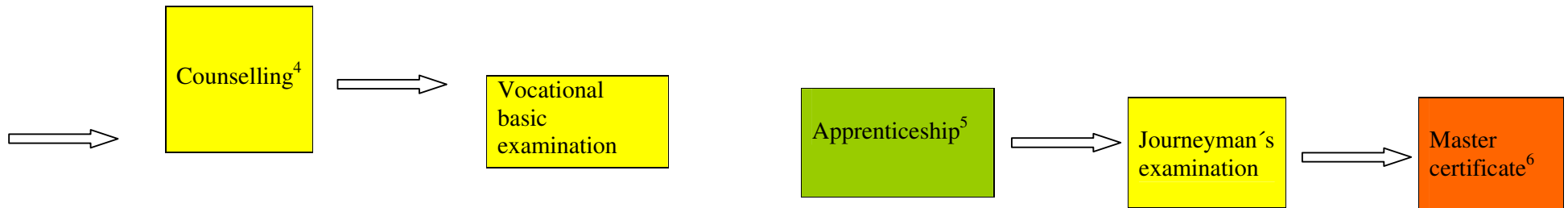
Plumber
Painter

Study in the non-certified trades³

¹ The state pays two thirds of the cost of tuition in the upper secondary schools, students pay one third. Running costs are paid by the state. Students in vocational training also pay a materials fee.

² Most occupations today have a vocational training fund. Agreements have been made with employers that they pay a percentage of salaries into this fund. Employees can either apply for repayment of course fees they have already paid in full or in part, or they can attend a course without paying, where their employer or trade union has received a grant to hold the course. In the salaries negotiations some of the largest unions have agreed to establish dedicated vocational training funds. The aim is to strengthen the education of unskilled workers. This kind of financing is mostly for short courses and is not used in these 4 cases

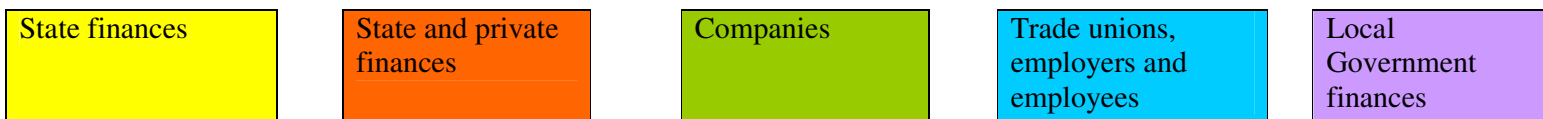
³ Initial vocational education that is formally recognised but does not confer certification differs in structure to that of certified trades. Usually takes place at an educational institution, (i.e. there is usually no on-the job training at a workplace). Its position within the education system is weaker, as is the status of individuals on completion of studies. Qualification requirements for jobs that are not certified are not defined a priori in acts.

⁴ Guidance through the regional employment offices.

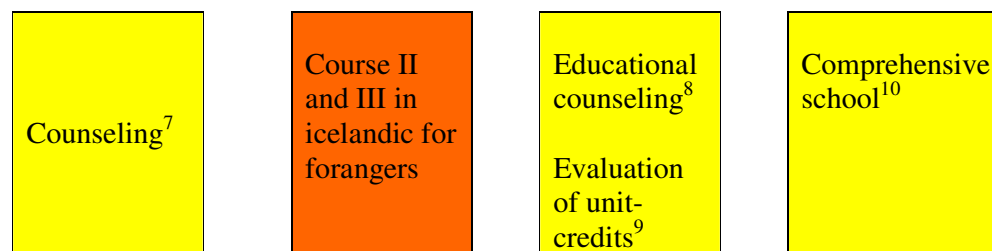
⁵ A special on-the-job training contract for workplace instruction is concluded between a school and workplace or an apprenticeship contract between the student and the employer.

⁶ They who have completed the journeyman's examination can become master craftsmen after a certain period of work experience and advanced studies in an industrial-vocational school or a comprehensive school.

Case 2

36 years old women from Egypt. She has matriculation exam from her homeland and has taken one course in Icelandic for foreigners. She worked as a hotel made for 6 years in a hotel in Egypt and did 10 years of cooking there. Her husband is the family provider at the moment. She wants to learn to be a cook or run her own restaurant.

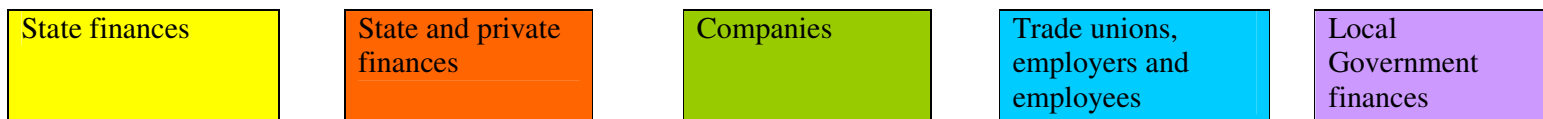

⁷ She can have guidance through the regional employment offices or she has to pay a little fee herself to get the guidance through one of the 9 regional Centers for continuing education (LLL-centers).

⁸ Assistance in choosing a programme of study and in making a study plan with in the Comprehensive school.

⁹ Translation of certificates will be on her own cost i.e. through the Intercultural Centre.

¹⁰ The comprehensive school is Hótel- og veitngaskólinn í Menntaskólanum í Kópavogi; a former Special vocational school, now as a department in a “traditional” Grammar school.

Case 3

48 years old male which has completed 9 years of compulsory education. He has carried out different jobs but is now unemployed. He wants to complete some education connected with construction work.

Carpenter
Mason

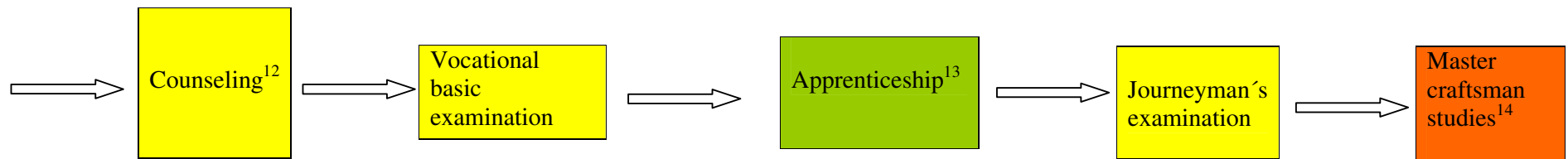
Electrician

Plumber

Painter

Study in the non-certified trades ¹¹

¹¹ Initial vocational education that is formally recognised but does not confer certification differs in structure to that of certified trades. It usually takes place at an educational institution. Its position within the education system is weaker, as is the status of individuals on completion of studies. Qualification requirements for jobs that are not certified are not defined a priori in acts.

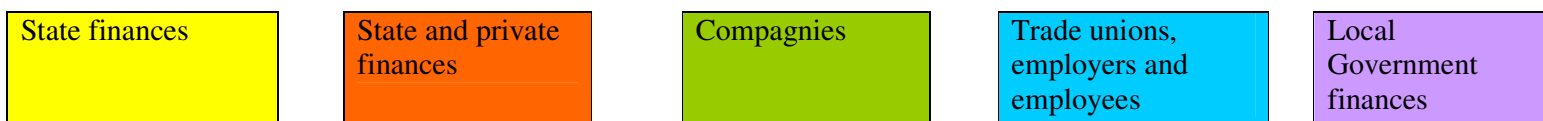

This is the same way as in case 1. Both persons could actually have an evaluation of real competence. And it is possible that one of them or both would choose other professions than mentioned above after their counselling. Professions like furniture maker, upholsterer, designer or real estate agent. Real estate agent takes the least time to complete.

¹² Guidance at the regional employment offices.

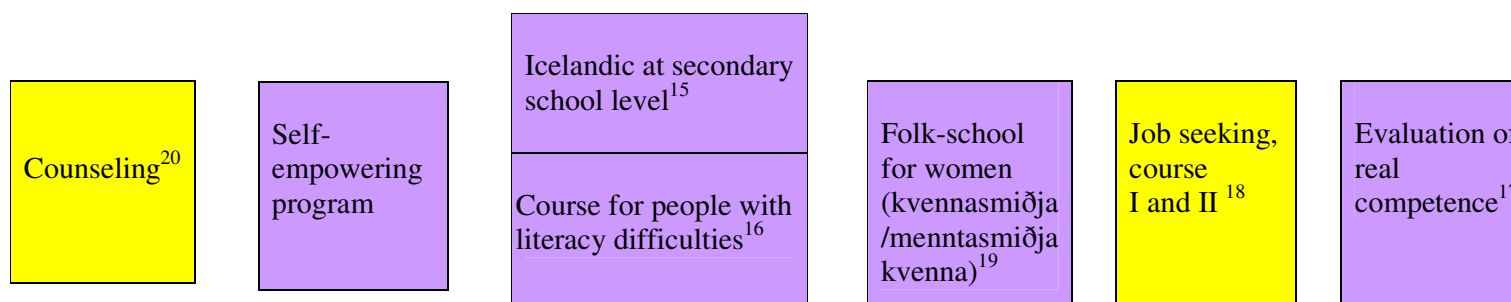
¹³ A special on-the-job training contract for workplace instruction is concluded between a school and workplace or an apprenticeship contract between the student and the employer.

¹⁴ They who have completed the journeyman's examination can become master craftsmen after a certain period of work experience and advanced studies in an industrial-vocational school or a comprehensive school.

Case 4

30 years old women of foreign origin. She has completed 9 years in Compulsory school, been a housewife with children and has supported her family on social benefits. She wants to have some occupation but does not know which. She is not good in any language, has in all probability some learning difficulties, has low self esteem and is not well motivated.

¹⁵ Evening schools are only operating in Reykjavík and Reykjavík's neighbouring boroughs, Kópavogur and Hafnarfjörður. They have i.e. offered courses for adults who want to complete the secondary school level.

¹⁶ Some of the Centers for continuing education offer special courses for people with literacy problems (four have already started). They are financed by the state, privately and through the trade unions. In this case it would be financed by the municipality and the state.

¹⁷ Method to evaluate education and work, including assessment and documentation of real competence that people have gained through job experience, self-education et al. It is done at some of the Centers for continuing education

¹⁸ This courses would probably be financed by the municipality, since the women is supporting her family on social benefits.

¹⁹ Kvinnasmiðja and Menntasmiðja kvenna are 3-18 months folk-school where the subjects are both practical and creative.

²⁰ She can have guidance through the regional employment offices or she has to pay a little fee herself to get the guidance through one of the 9 regional Centers for continuing education (LLL-centers).

Finansiert av
Fylkeskommune

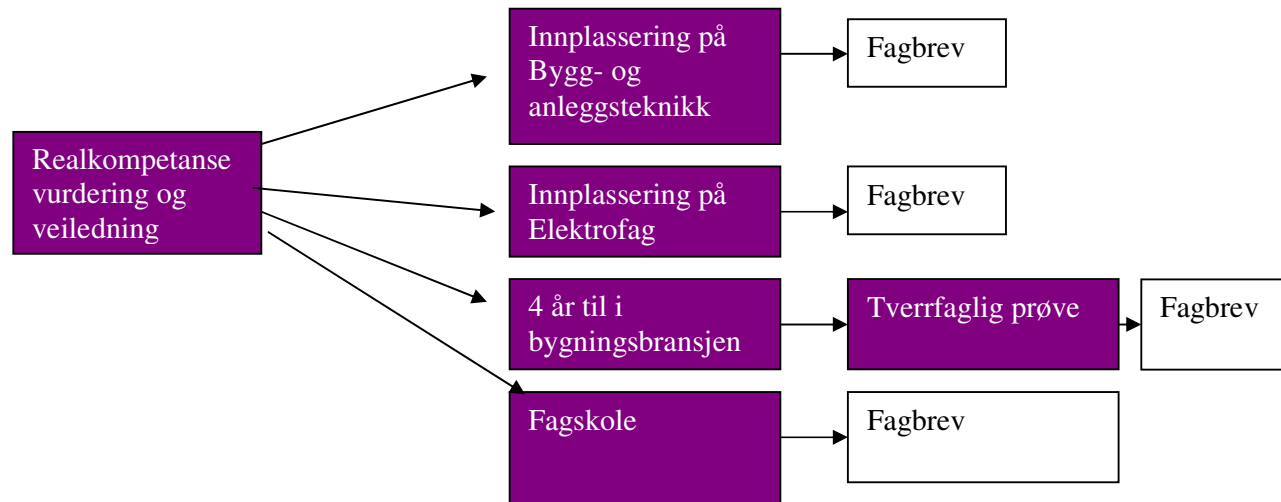
Statlig
finansiering

Egen
finansiering

Bilaga 4; Norge

Case 1

26 år gammel etnisk norsk med 9-årig grunnskole. Har jobbet med diverse ukvalifisert arbeid bl.a. ett år i bygningsbransjen. Er nå arbeidsledig. Ønsker seg en yrkesutdanning innen bygg-bransjen, uklart hvilken.

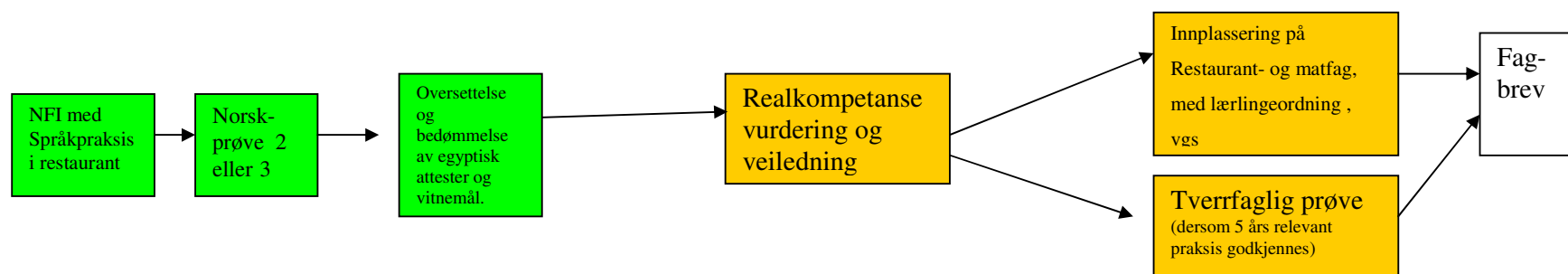
Kommentar: Denne mannen er født etter 1978, og er samtidig for gammel til å omfattes av ungdomsretten (18-24 år). Han har i utgangspunktet ikke rett på gratis yrkesutdanning, selv om han ikke tidligere har gått videregående. Han har rett på realkompetansevurdering om han blir henvist fra NAV-arbeid. Han har rett på stipend og lån i statens lånekasse for utdanning, og *kan* om fylkeskommunen åpner for det, også delta på gratis opplæring. NAV-arbeid kan eventuelt kjøpe opplæring av fylket. Dersom han hadde vært i arbeid, kunne det også tenkes at arbeidsgiver kjøper slik utdanning for ansatte dersom bedriften har behov for det.

Etter fagskole eller videregående og eventuell påbygning, kan han om ønskelig fortsette på ingeniørstudium, også dette dekkes av ham selv.

Case 2

36 år gammel kvinne fra Egypt. Har studenteksamen fra hjemlandet og har gått på NFI et halvt år. Hun har arbeidet i 6 år som stuepike på et hotell i Egypt, samt 10 år med kjøkkenarbeide/servering. Hennes mann forsørger henne for tiden. Hun vil bli kokk og drive sin egen restaurant. Hun har vært i Norge i 8 måneder.

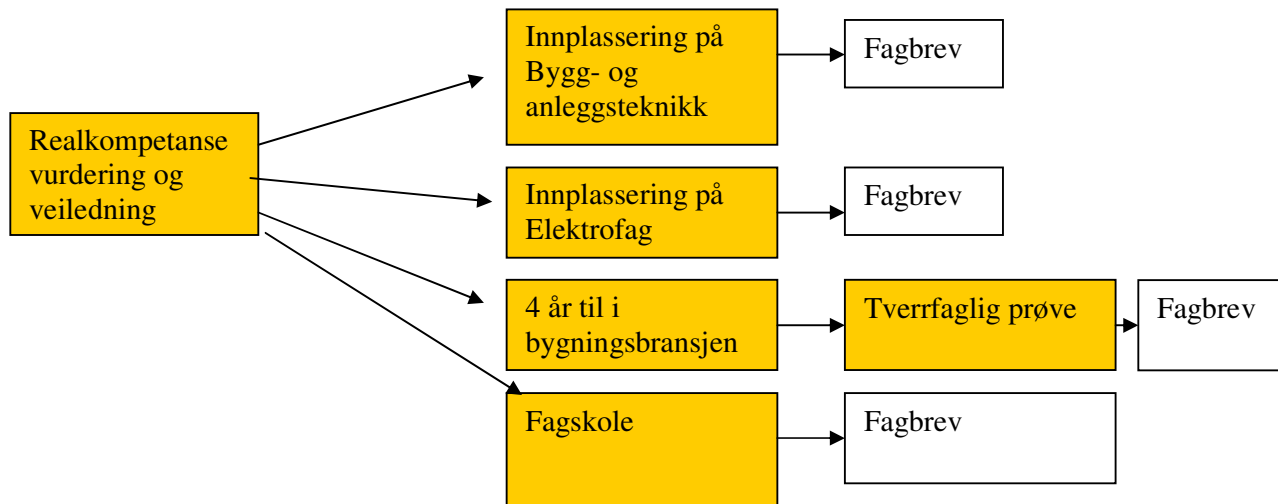
Kommentar:

Kvinnen bor i Norge og er født før 1978 og har ikke gått i videregående. Hun har da rett på gratis utdanning. Etter 8 måneder er det sannsynligvis fortsatt behov for mer norskopplæring så denne fullføres. Samtidig kan papirene sendes til oversettelse og realkompetansevurdering. Hun kan få tilbud om yrkesprøving (metode for realkompetansevurdering) hvis det er sannsynlig at hennes praksis på hotell gir henne realkompetanse.

Case 3

48-årig mann med 9-årig grunnskole. Har arbeidet med ulike forefallende arbeid, bl.a. ett år i bygningsbransjen. Han er arbeidsløs nå. Ønsker en utdanning innen byggebransjen, uklart hvilken.

Kommentar:

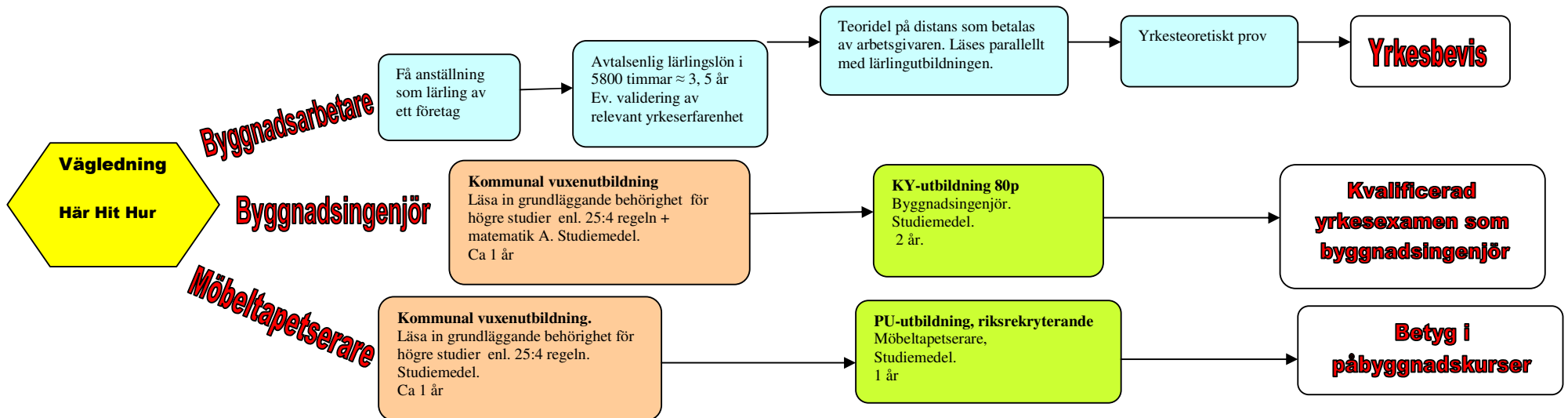
Dette er samme vei som i case 1, men denne mannen er født før 1978 og har dermed rett på gratis opplæring.

Bilaga 5; Sverige

Case 1

26 årig infödd man med 9-årig grundskola. Har jobbat med diverse okvalificerade arbeten, bl.a. ett år i byggbranschen. Han är nu arbetslös. Vill ha en yrkesutbildning inom bygg-branschen, oklart vilken.

Kommentar: För att få formell kompetens som byggnadsarbetare (träarbetare, murare, plattsättare, golvläggare, byggnadsplåtslagare m.fl.) och därmed anställd på avtalsenlig lön krävs ett yrkesbevis. Gymnasieskolans byggnadsprogram är den vanligast förekommande vägen in i yrket. Möjligheten att som vuxenstuderande kunna utbilda sig mot ett yrkesbevis finns endast genom att bli anställd som lärling av en arbetsgivare som betalar avtalsenlig lärlingslön (43 % av avtalsenlig lön år ett och 88 % år tre) samt betalar den teoretiska delen (idag ca 15 000Skr). Möjligheter att validera tidigare relevanta yrkeserfarenheter finns.²¹

Personen i Case 1. har utifrån sin ålder möjlighet att med studiemedel finansiera andra utbildningar inom byggnadsområdet, dessa ligger då på eftergymnasial nivå och kräver minst grundläggande behörighet för högre studier. Exemplet ovan utgår från nuvarande antagningsregler. I det här fallet 25:4 regeln som enligt förslag kommer att försvinna hösten 2008.

²¹ Olle Wikholm, regionala yrkeskommittén Gävleborgslän, 2007-04-18

Finansieras av arbetsgivare

Kommunal finansiering

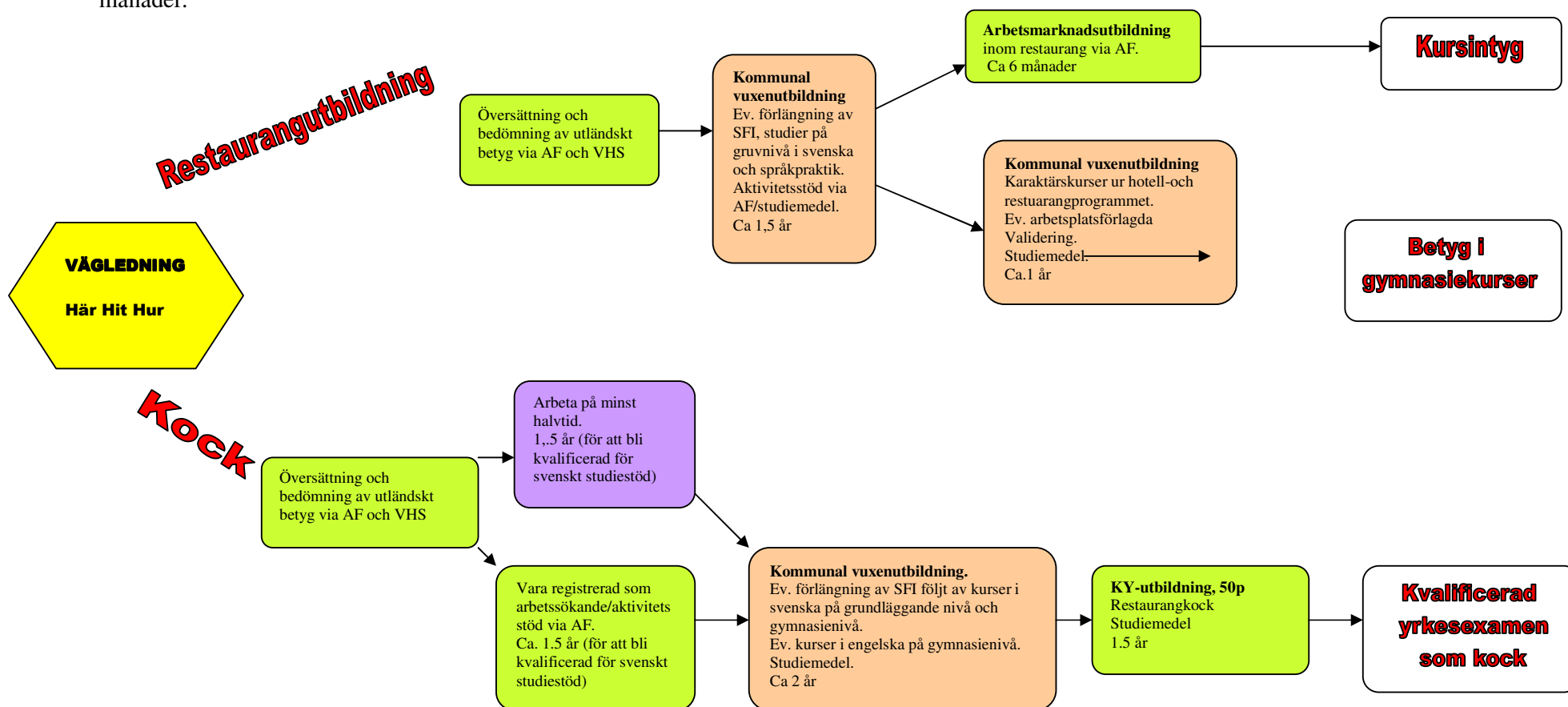
Statlig finansiering

Egen finansiering

Case 2

36 årig kvinna från Egypten. Har studentexamen från hemlandet, har gått SFI ett halvt år. Har arbetat 6 år med städjobb på hotell i Egypten samt 10 år med köksarbete/servering. Hon är just nu försörjd av sin man. Vill bli kock och driva sin egen restaurang. Hon har varit i Sverige i 8 månader.

Kommentar.

Grunden för den här kvinnans studieplanering beror på hur hennes studentexamen från Egypten värderas i Sverige. Hon måste dessutom enl. gällande regler ha varit yrkesverksam i Sverige i minst 2 år innan hon kan få rätt till svenskt studiestöd. Som yrkesverksamhet räknas även registrerad arbetslöshet, arbetsmarknadsutbildning samt studier på SFI .

Yrkesutbildning inom restaurangbranschen kan fås på både gymnasial och eftergymnasial (KY) nivå. Möjlighet till utbildning på gymnasial nivå varierar stort mellan olika kommuner. Vissa kommuner kan erbjuda arbetsplatsförlagd utbildning på gymnasienivå där validering är ett givet inslag. Möjligheten att få en arbetsmarknadsutbildning via AF avgörs till stor del utifrån politiska riktlinjer och rådande ekonomiska förutsättningar²².

²² Annika Westman, handläggare Arbetsförmedlingen Hudiksvall/Nordanstig 2007-04-18

Finansieras av arbetsgivare

Kommunal finansiering

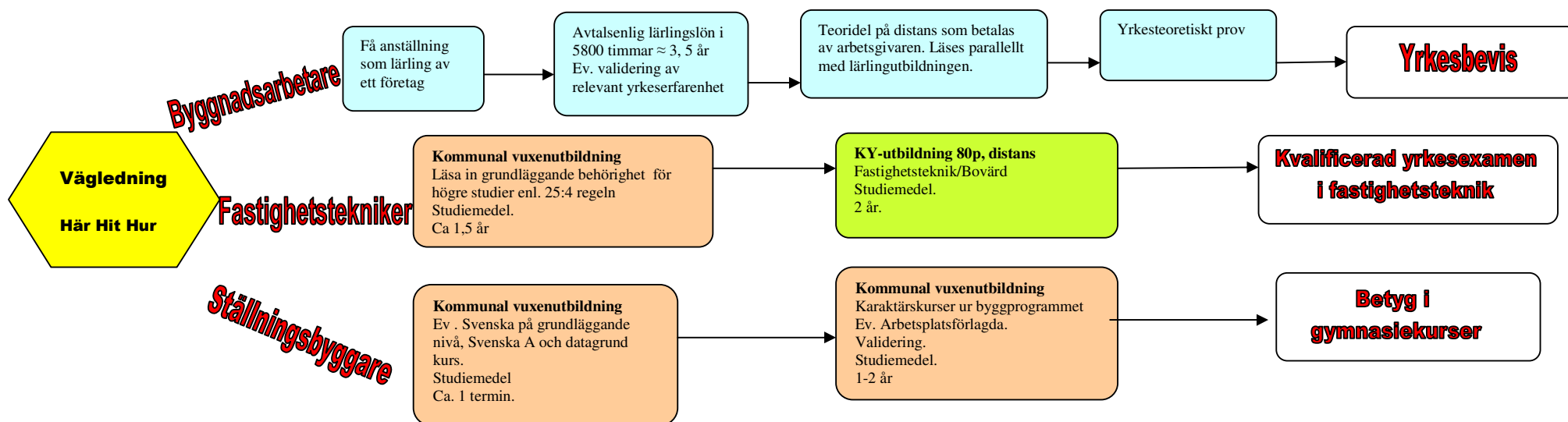
Statlig finansiering

Egen finansiering

Case 3

48 årig infödd man med 9-årig grundskola. Har jobbat med diverse okvalificerade arbeten, bl.a. ett år i byggbranschen. Han är nu arbetslös. Vill ha en yrkesutbildning inom bygg-branschen, oklart vilken.

Kommentar:

Mannen i case 3 har samma möjligheter som personen i case 1. Den övre åldersgränsen för svenskt studiestöd är för närvarande 54 år.

Man kan anta att han p.g.a sin ålder och ev. familjesituation är mera bunden till orten och därför söker utbildningar på distans och därmed blir mera begränsad i sina val. Här kan också en arbetsplatsförlagd utbildning på gymnasienivå vara aktuell även om den inte leder till ett formellt yrkesbevis.

För övrigt se kommentarer till case 1.

Finansieras av arbetsgivare

Kommunal finansiering

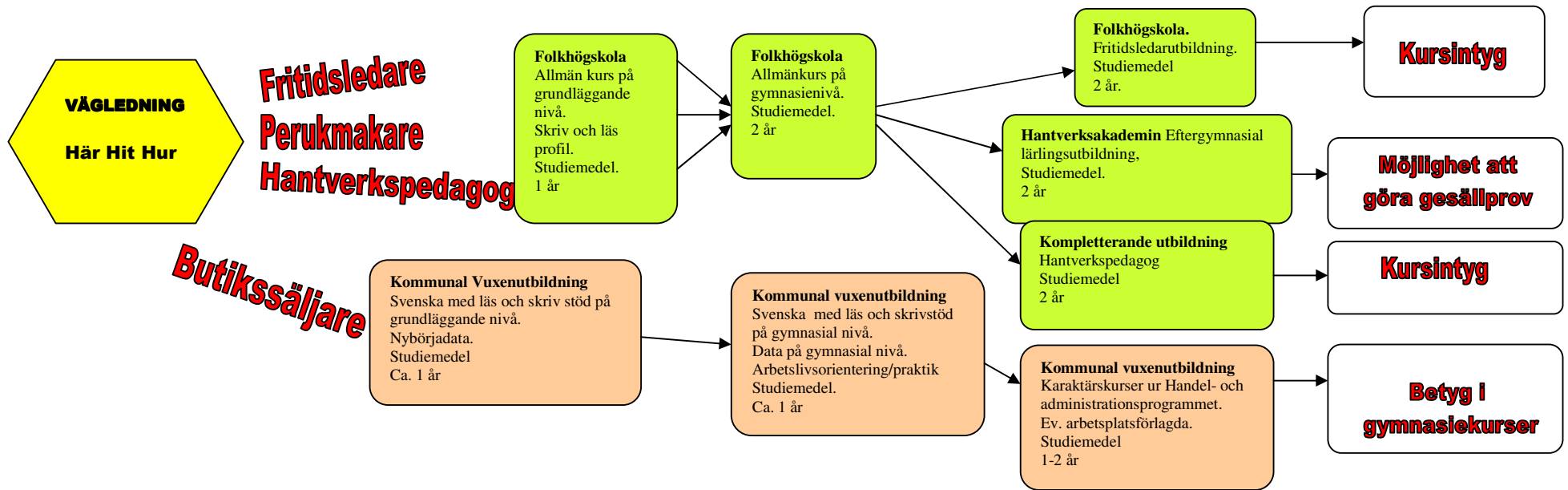
Statlig finansiering

Egen finansiering

Case 4

30 årig infödd kvinna med utländsk bakgrund. Har 9-årig grundskola, varit hemma med barn och socialbidrag. Är arbetslös. Vill bli något men vet inte vad. Har dåliga språkkunskaper, möjligen inlärningsproblem, dålig självkänsla och låg motivation.

Kommentar: Möjligheterna till yrkesutbildning som vuxen skiljer sig mellan kommunerna. Är personen i fråga flyttbar ökar givetvis alternativen. Den här kvinnan behöver antagligen mycket stöd för att förbättra sina språkkunskaper och för få en bättre självkänsla och en större motivation. Förutsättningarna för detta skiljer sig mellan de olika kommunerna när det gäller traditionella komvux studier. Folkhögskolans arbetssätt, med bl.a. omdömen i stället för betyg, ämnesövergripande grupparbeten samt närheten till andra studerande skulle förmodligen gynna henne bäst. Vägledning kan i det här fallet vara en lång process där målet växer fram under resans gång. Visar det sig att hennes inlärningsvårigheter kan dokumenteras som funktionshinder har arbetsförmedlingen goda möjligheter att finansiellt hjälpa till med både utbildning och ev. anställning.